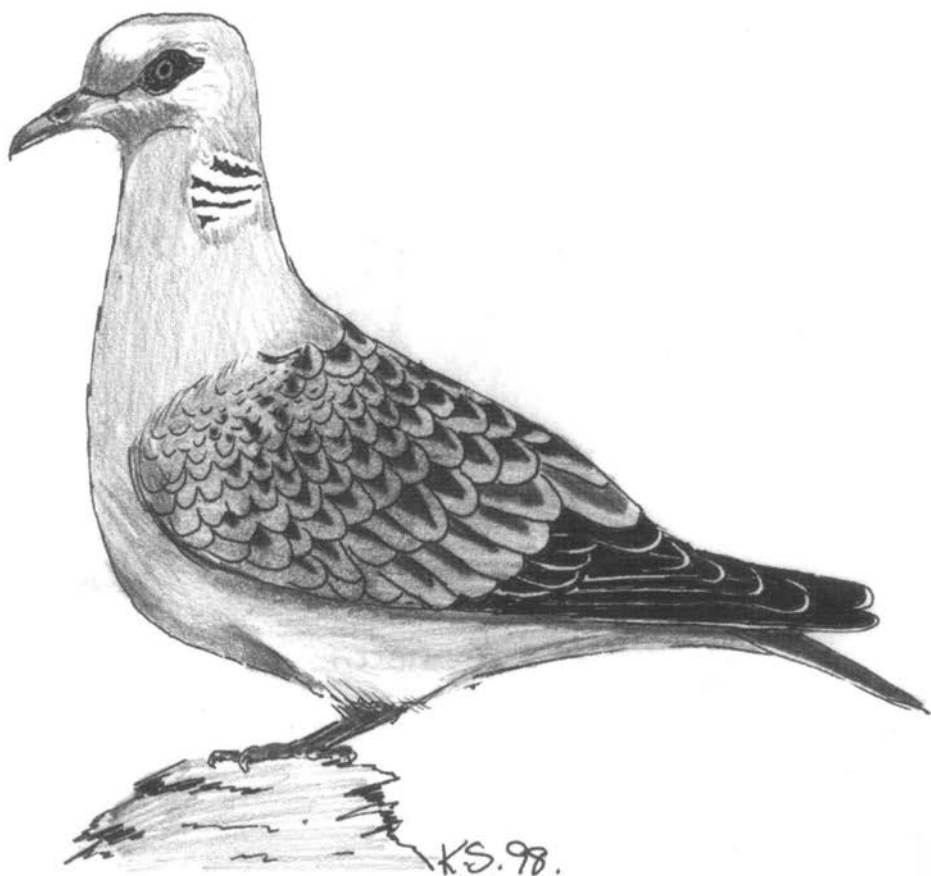




PIPLERKA

Årgang 28

Nummer 1 - 1998



UTGITT AV NORSK ORNITOLOGISK FORENING
AVDELING VEST-AGDER

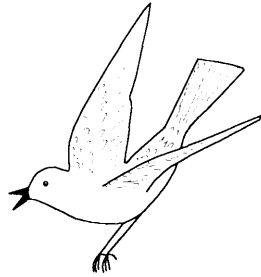
Fylkets fuglevernforening

PIPLERKA

Medlemsblad for:

Norsk Ornitologisk Forening
Avdeling Vest-Agder

Fylkets fuglevernforening



ISSN 0807-1160

Utgiver: NOF avd. Vest-Agder
Postboks 475
4501 Mandal

Postgiro: 0824.03.94341

Bankgiro: 7319.05.08010

Redaktør: Knut Sigbjørn Olsen,
Haukeligata 65,
4015 Stavanger. Tlf: 920 49 231
E-mail adresse:
knut-s.olsen@kvaerner.com

Formann: Runar Jåbekk, Jåbekk
4500 Mandal. Tlf: 38 26 10 53

Piplerka kommer ut med 3 ordinære nummer i året. Årsrapporten fra *Lista Fuglestasjon* utgis som supplement til Piplerka. Rapporten kan bestilles hos *Lista Fuglestasjon*.

Abonnement:

Abonnementsprisen er kr 100,- og innbetales til bank eller postgiro. Medlemmer av lokallagene i Vest-Agder mottar Piplerka gratis.

Opplag: 400

Trykk: Hegland Trykkeri AS, Flekkefjord

Annonsepriser:

Helside kr 500,- og halvside kr 250,-

Forsiden: Turteldue av Kristian Støle.

NOF Vest-Agder er en fylkesavdeling av *Norsk Ornitologisk Forening* som igjen er en del av den internasjonale fuglevernorganisasjonen *BirdLife International*.

Følgende lokallag sorterer under NOF-Vest-Agder:

NOF Kristiansand lokallag

Postboks 2112 - Posebyen

4602 Kristiansand

Bankgiro: 6319.12.56176

Leder: Birger Westergren, Sømskleiva 11
4637 Kristiansand. Tlf: 38 04 69 87

NOF Mandal lokallag

Postboks 196, 4501 Mandal

Postgiro: 0807.35.69258

Bankgiro: 7319.05.09777

Leder: Gunnar Gundersen, Sånum
4500 Mandal. Tlf: 38 26 54 95

NOF Lista lokallag

Postboks 171, 4560 Vanse

Postgiro: 0803.37.06058

Leder: Kåre Olsen, Brekne
4563 Borhaug. Tlf: 38 39 72 05



Carl A Jacobsens minnefond

gir tilskudd til fuglevernarbeid.

Søknadsfrist for tilskudd: 31. desember.

Bidrag kan sendes bankgiro 7319.71.05590

Redaktøren har ordet:

Som vanlig må jeg åpne med å beklage at bladet har blitt kraftig forsinket. Det ser ut til at det nesten er umulig å hente inn den forsinkelsen som vi har hatt på utgivelsene de siste 2-3 årene. Styret i NOF Vest-Agder i samarbeid med redaksjonen har derfor besluttet å gi ut et dobbeltnummer til høsten for å bøte på dette.

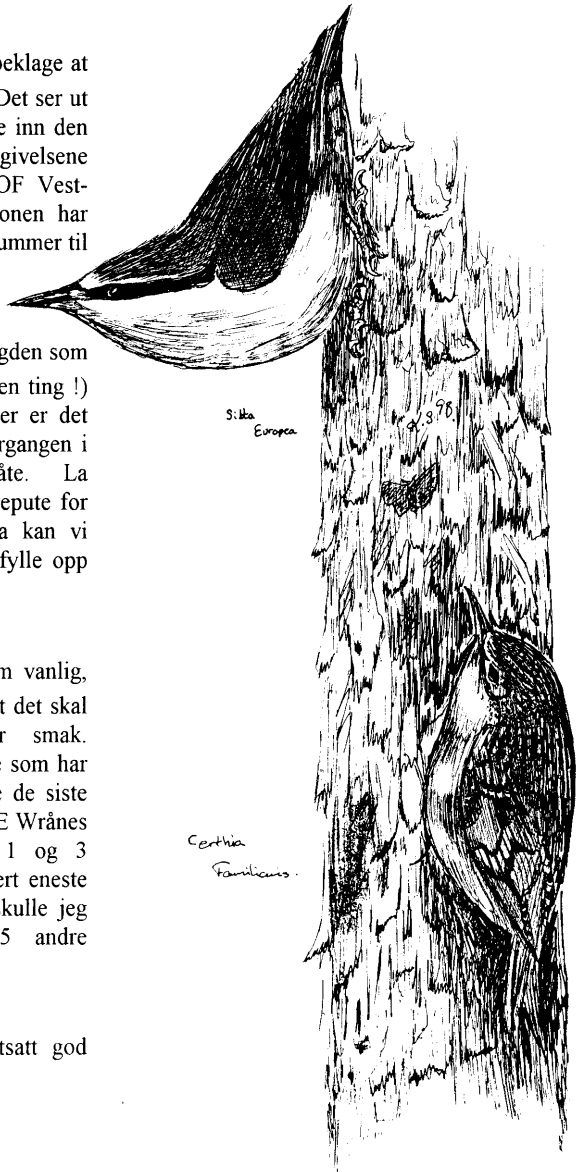
Også dersom en ser på stoffmengden som er tilgjengelig for øyeblikket (Ingen ting !) ser det ut til at et dobbeltnummer er det eneste realistiske for å få 1998-årgangen i havn på en tilfredsstillende måte. La imidlertid ikke dette bli noen sovepute for dere som har tenkt å skrive, da kan vi nemlig fort få problemer med å fylle opp bare *ett* hefte også.

Dette heftet er ikke så tykt som vanlig, bare 52 sider, jeg håper likevel at det skal finnes noe stoff for enhver smak. Forfatterne er stort sett de samme som har vært blant de beste bidragsyterne de siste årene. Spesielt vil jeg takke Roy E Wrånes som har bidratt med mellom 1 og 3 glimrende artikler til så og si hvert eneste hefte de siste årgangene. Hva skulle jeg gjort uten han pluss de 4-5 andre storleverandørene av stoff ?

Til slutt vil jeg ønske en fortsatt god sommer til alle sammen !

Knut S Olsen

Stavanger 22.06.98.



Leder: Vernede områder på Lista dreneres - igjen !

Når dette skrives er våren godt i gang, og det hadde vel passet best med noen optimistiske og forventningsfulle tanker. Dessverre er det heller det motsatte jeg vil si noen ord om. Nok en gang er det verneområdene på Lista, og forvaltningen av dem, som framkaller frustrasjonen.

Etter mange års hard kamp, og en rekke kompromisser, ble til slutt en rekke områder på Lista vernet. Vi regnet da med å kunne puste lettet ut, men erfaringene siden har vist at områdene langt fra er sikret selv om de er vernet etter naturvernloven. Gode eksempler på dette er Nesheimsumpen og Lundevågen, der både lovlige og ulovlige inngrep har forringet områdene.

Denne gangen er det en grunneier i området vest for Lista fyr som har tatt seg til rette, og "rensket" både eksisterende og nye grøfter. Noen av de få gjenværende våte myrene i området er ødelagt, og hekkeplasser for vadere og yngledammer for amfibier er borte. Grunneieren har selv innrømmet at han ikke hadde lov til å grave før forvaltningsmyndighetene var varslet. I ettertid er det selvsagt vanskelig å bevisse hvilke grøfter som var der fra før, og hvor han eventuelt har gravd nye.

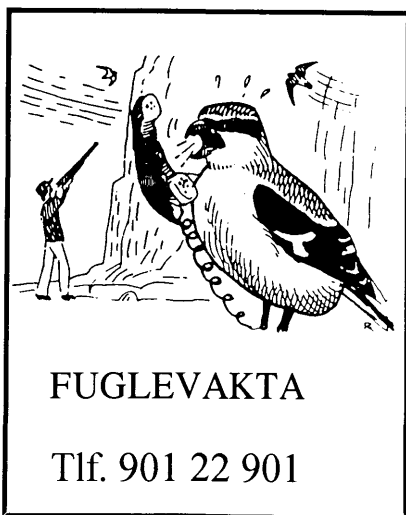
Fylkesmannens miljøvernavdeling ser ut til å vegre seg for å reagere. Dette mener jeg er en håpløs situasjon. Settes det ikke en klar standard i denne saken, vil det være svært vanskelig å reagere mot andre grunneiere som handler på samme måte i

framtida. Miljøvernavdelingen begrunner sin holdning med ønsket om å ha et bra forhold til lokalbefolkning og grunneiere. Da blir det jo unektelig ganske utrolig når samme miljøvernavdeling går ut i lokalavisen og truer med anmeldelse etter at en pensjonist har plassert ut et par benker i samme verneområde!

Ha likevel en god vår!

Runar Jåbekk

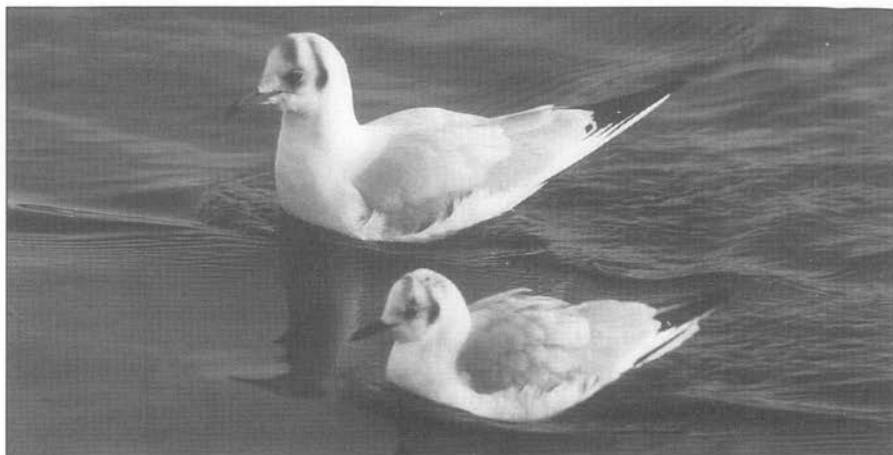
Mandal 04.05.98



FUGLEVAKTA

Tlf. 901 22 901

Sjeldne fugler i Vest-Agder - NSKF-arter



Kanadahettemåke og hettemåke. Kanadahettemåken holdt seg i området rundt Listahavnen fra desember 1995 til april 1996. Det var det andre funnet av arten i Norge.

Foto: Tor Oddvar Hansen.

Av Tellef B Vestøl

Her kommer en oversikt over observasjoner fra Vest-Agder som er behandlet av NSKF i 1996. En del av observasjonene er eldre funn som tidligere er behandlet av LRSK, men som NSKF i ettertid er har bedt om å få til ny behandling.

Godkjente funn:

GULNEBBLIRE

1995: 1 ind Lista fyr, Farsund 22.7.
(R.Jåbekk, E.S.Nilsen)

Første funn i Vest-Agder av denne arten som hekker i Middelhavet og i Portugal, samt i øygruppene utenfor Vest-Afrika. Om vinteren opptrer den vanlig i Atlanteren nord til de Britiske øyer, men sjelden i Nordsjøen. Pr 1994 var det kun fire funn i Norge, alle i Vestfold i perioden 1983-88. Funnet fra Lista er det tidligste så langt i Norge.

RØRDRUM

1971: 1 ind Slevdalsvann, Farsund 23.1.
(K.Olsen)

1976: 1 ind Slevdalsvann 19. og 26.12.
(K.Olsen)

1984: 1 2K Paulen, Skålevik, Flekkerøy, Kristiansand 17-19.3, funnet død 13.4. (S.Knutsen, T.O.Berentsen, T.E.Hansen)

Funn nr 4, 5 og 12 i Vest-Agder. De to første er tidligere publisert i faunistiske rapporter fra Vest-Agder, (OLSEN 1975 og 1983), men de har ikke vært behandlet av NSKF tidligere. Funnet fra Flekkerøya er omtalt i Kr.sand Museums Årbok for 1984. Dette er det hittil siste funnet av rørdrum i fylket.

EGRETTHEGRE

1995: 1 ind Lista fyr og Verevågen, Farsund 10-11.4. (R.Jåbekk, J.K.Skjelnes, B.H.Flakk m.fl)

1996: 1 ind Østhasselstrand, Farsund 7.9. (L.O.Eliassen, J.Grønning, J.P.Leidland)

Funn nr 6 og 7 i Vest-Agder. Flest funn gjøres om våren. Funnet fra 1995 er det tredje aprilfunnet og det tidligste funnet i fylket. Vi har også to maifunn og et oktoberfunn.

STORK

1995: 1 ind Hassel, Farsund 16.5. (B.Midthassel)

Funn nr 7 etter 1920 i Vest-Agder. (VESTØL 1996 presenterer to funn fra 1991 og 1992 som funn nr 6 og 7. Det riktige skal være 5 og 6.) Bortsett fra et funn fra 1928 er alle funnene fra perioden 1984-1995, hvorav hele tre i 1984.

TUNDRAGÅS u.a. Anser albifrons flavirostris

1996: 1 ind Rødberg, Lindesnes 27-28.1. (G.Gundersen, R.H.Olsen, M.Helberg)

Det første funnet i Vest-Agder av denne underarten som hekker på Grønland og overvintrer på de Britiske øyer. Pr 1994 var det i alt 28 funn i Norge.

BRILLEAND

1995: 1 ad M Husebybukta, Farsund 1.1 - 30.4 og 4.11 - 31.12. (K.S.Olsen, K.Olsen, T.A.Olsen m.fl)

1 ad M Meholmen, Randesund, Kristiansand 7.5. (E.Wrånes)

1 ad M Kviljødden, Farsund 7.10. (K.S.Olsen)

For 5. og 6. vinter på rad har sannsynligvis den samme hannen overvintret på Lista. I tillegg ble det gjort to andre funn av voksne hanner i fylket i 1995. Det kan selvsagt ha vært den samme hannen ved alle tre anledninger, men det vet vi ikke sikkert. Ellers har vi bare ett

tidligere funn fra fylket, nemlig en voksen hann ved Havika, Farsund 20-30.11.1979.



Brilleand i Nordhasselbukta. Siden 1989 har en brilleand hann overvintret på Lista. De siste årene har den holdt seg i Husebybukta. Foto: Tor Oddvar Hansen.

SVARTGLENTE

1995: 1 ind Fauløyna, Hamresanden, Kristiansand 20.9. (B.O.Høyland)

Funn nr 11 i fylket. Funnene er godt spredt, både geografisk og årstidsmessig. Funnet fra Hamresanden er det tredje i Kristiansand. Fra før har vi tre funn i Mandal, fire i Farsund og et i Flekkefjord. Funnene er gjort mellom 2.3. og 5.6 på våren og mellom 28.7. og 20.9. på høsten.

GLENTE

1996: 1 ind Jåbekk, Mandal 3.3. (I.Flesjå)

1 ind Kleven, Mandal 7.4. (I.Flesjå, I.Ramstad)

Funn nr 20 og 21 i fylket. Funnmassen er konsentrert om Farsund (9) og Mandal (8), men vi har også funn fra Kristiansand (2) og Flekkefjord (2). Glenten opptrer mer jevnt fordelt over året enn svartglenta (glenten overvintrer regulært i Skåne i Sør-Sverige, mens svartglenta overvintrer i tropisk Afrika), og vi har funn fra alle årets måneder bortsett fra oktober og november, med flest i april (5) og august (4).

STEPPEHAUK

1995: 1 IK Lista fyr, Farsund 2.9.
(G.Gundersen, N.H.Lorentzen,
L.Pommerencke, M.R.Anderson)

Funn nr 5 i Vest-Agder. De tre første ble gjort i perioden 1888-1896, det fjerde i 1994. Alle funnene er fra Lista.

STENGHAUK (Ubestemt steppe- /enghauk)

1995: 1 ind Lista fyr, Farsund 22.5.
(R.Jåbekk)

1 IK Mønstermyr, Flekkefjord 21.9.
(G.S.Grimsbu)

Funn nr 6 og 7 i fylket.

AFTENFALK

1986: 1 ad M Vågsvoll, Farsund 19.10.
(F.Jørgensen m.fl)

1995: 1 ind Seviga, Farsund 17.9.
(J.Grønning, S.Folkedal, B.O.Høyland,
J.E.Røer)

1996: 1 ad F Lista fyr, Farsund 5.8.
(M.Eggen)

1 IK Nesheimvann, Farsund 28.9.
(T.Jensen, A.R.Espeli)

Funn nr 6, 20, 21 og 22 i fylket. Funnet fra 1986 er tidligere godkjent av LRSK, men nå også av NSKF.

SIBIRLO

1986: 1 3K+ M Sæviga, Tjørveneset, Farsund 27. og 29.6. (N.H. Lorentzen)

Dette blir det første funnet i Vest-Agder av denne arten som hekker i Sibir og Alaska. Funnet er tidligere godkjent som Kanadalo (tvillingarten fra Nord-Amerika) (BENTZ 1988, GABRIELSEN 1990), men er nylig ombestemt av NSKF. Det finnes dermed ingen godkjente funn av Kanadalo fra Vest-Agder.

ALASKASNIPE

1994: 1 ind Seviga, Farsund 25.9.
(G.Gundersen; O.Jørgensen, I.Flesjå,
T.W.Andersen m.fl)

1995: 1 ind Seviga og Verevågen, Farsund 21.-22.8. (R.Jåbekk, L.Pommerencke)

Funn nr 3 og 4 i Vest-Agder. Alle er gjort på Lista og alle om høsten.

LANGNEBBEKKASINSNIPE

1996: 1 ind Seviga og Kviljodden, Farsund 4.9. (R.Jåbekk, T.Jensen, M.Eggen)

Det andre funnet i Vest-Agder av denne nord-amerikanske vaderen. Det forrige var 19.8.1975, på Tjørveneset. Pr 1994 var det 6 funn i Norge.

SABINEMÅKE

1995: 1 IK Lista fyr, Farsund 24.9.
(G.Gundersen, N.H.Lorentzen)

Funn nr 6 i fylket. Bortsett fra to av disse (2K+ 24.9.1984 og 2K 17.6.1994) har alle funnene vært 1K-fugler på høsten. Alle funnene er gjort på Lista.

KANADAHETTEMÅKE

1995: 1 2. vinter Borshavn og Lista fyr, Farsund 17.12 - 20.4.1996 (I.Flesjå, I.Ramstad, G.Gundersen m.fl)

Det første funnet i Vest-Agder av denne nord-amerikanske måkearten. Det finnes bare ett tidligere funn i Norge, fra Kurefjorden i Østfold 8-11.8.1972.

PIGGHALESEILER

1995: 1 ind Lista fyr, Farsund 20.5. (O. Jørgensen)

Første funn i fylket av denne arten som hekker i Sentral- og Øst-Asia. Det finnes ett tidligere funn fra Norge, fra Bardu i Troms 17.5.1968.

BIETER

1990: 1 ind Lista fyr, Farsund 29.5.
(N.H.Lorentzen)

1 ad Slevdalsvannet, Farsund 13.7. -
15.8. (N.H.Lorentzen)

1996: 1 ad Lista fyr og Brekne, Farsund 9-
10.7. (T.Jensen, N.H.Lorentzen, K.Olsen)

Funn nr 6, 7 og 11 i Vest-Agder. Funnet fra
Slevdalsvannet er tidligere bare publisert fra
13.7.

DVERGLERKE

1995: 1 ind Gunnarsmyra, Farsund 7.5.
(G.Gundersen, A.Gullberg, I.Flesjå,
O.Jørgensen, N.H.Lorentzen,
T.O.Hansen)

Funn nr 5 i Vest-Agder, og det andre
maifunnet. Vi hr også et julifunn, et
septemberfunn og et novemberfunn. Fire av
fem funn er fra Lista, det siste er fra Søgne.

SITRONERLE

1994: 1 ind Vågsvollviga og Seviga,
Farsund 24-29.9. (G.Gundersen, I.Flesjå,
O.Jørgensen m.fl)

Funn nr 4 i fylket. Foregående funn er 1 1K
Jåbekk, Mandal 18.10.1987, 1 2K+ Jåbekk
14.10.1989 og 1 1K Nordhasselbukta, Farsund
7.8.1991.

VANNSANGER

1994: 1 1K rm Slevdalsvannet, Farsund
6.8. (G.Gundersen, J.Tollefsen)

1996: 1 1K rm Gunnarsmyra, Lista fyr,
Farsund 16.8. (T.Jensen, M.Eggen,
J.Lehmann)

Funn nr 13 og 14 i fylket av denne
østeuropeiske arten som nesten ikke er sett
andre steder i Norge enn i Vest-Agder.

ÅKERSANGER

1994: 1 ind rm Slevdalsvannet, Farsund
17.9. (J.K.Skjelnes, N.H.Lorentzen m.fl)

Tredje funn i Vest-Agder og Norge! De to
foregående er gjort i Slevdalsvann i 19.10.1990
og ved Lista fyr i 26.9.1992.

BUSKSANGER

1993: 1 ind rm Slevdalsvann, Farsund
10.10. (G.Gundersen, N.H.Lorentzen)

Tredje funn i fylket. De to foregående funnene
var også fra Lista i 1993, hhv. 1 2K+ rm
Slevdalsvann 24.7. og 1 1K rm Lista fyr 7.9.

FUGLEKONGESANGER

1988: 1 ind rm Nesheimsanden, Farsund
16.10. (N.H. Lorentzen)

1996: 1 ind rm Lista fyr, Farsund 16.10.
(N.H.Lorentzen, M.Eggen, T.Jensen)

Funn nr 2 og 7 i fylket. Funnet fra 1988 er
tidligere godkjent og publisert av LRSK, og er
nå også godkjent av NSKF. Funnet fra 1996 er
det første siden 1989. Alle våre funn av arten
er gjort innenfor datointervallet fra 9.10. til
22.10.

RØDTOPPFUGLEKONGE

1994: 1 ind NØ-siden av Hanangervann,
Farsund 5.4. (J.E.Berglihn, S.
Grundetjern)

Funn nr 3 av i alt 5 i Vest-Agder. Det første ble
gjort på Ullerøy, Farsund i 1983, de øvrige er
alle fra Lista i 1994.

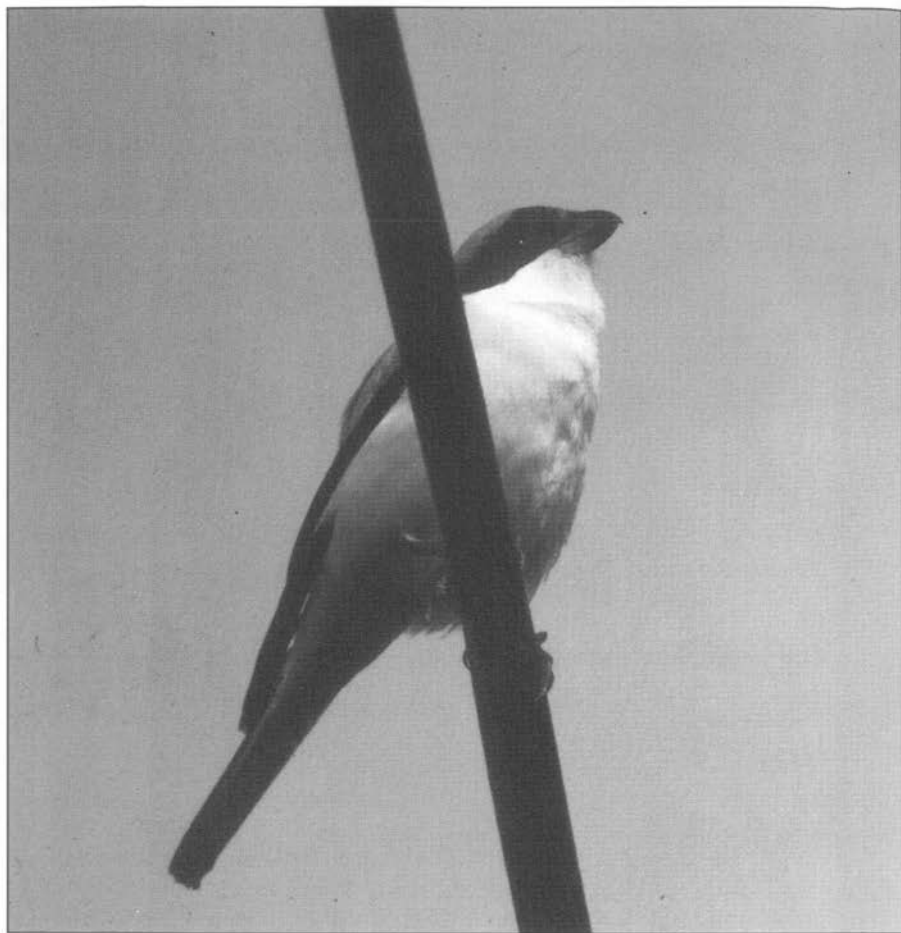
ROSENVARSLER

1994: 1 ad Tjørvehavn, Farsund 28.8.
(N.H.Lorentzen, J.E.Rør m.fl)

Det andre funnet i fylket. Det første var en 2K+
på Kviljo, Farsund 8.7.1982. Det er tidligere
godkjent 12 funn i Norge.

ROSENSTÆR

1995: 1 1K Steinodden og Tjørve 13.9.
(R.Jåbekk, M.R.Anderson,
L.Pommerencke)



Rosenvarsler på Tjørveneset, Lista september 1994. Denne rosenvarsleren holdt til på Tjørveneset i slutten av september 1994 og den samme fuglen ble trolig også sett på Nesheimsanden i begynnelsen av oktober. Det er sansynligvis ikke den samme fuglen som har blitt godkjent i denne rapporten. På tross av gode bilder er dessverre ikke denne observasjonen sendt inn til NSKF ennå, fylket vårt står derfor fremdeles kun oppført med to godkjente funn av arten. Foto: Gunnar Gundersen.

Funn nr 6 i Vest-Agder. Bortsett fra det første (1 ad Vågsbygd, Kristiansand 13.7.1972 og det tredje (1 ad Vigmostad, Lindesnes 19.4.1993) har alle funn vært 1K fugler på høsten, innenfor intervallet 13.9. - 12.10.

ORIENTFINK

1994: 1 ind Lista fyr, Farsund 1.6.
(N.H.Lorentzen)

Det første funnet i Norge av denne østasiatiske arten. Man regner ikke med at fuglen opptrer spontant i Europa, og funnet er plassert på B-listen.

KORNSPURV

1985: 1 ind Sangvik, Søgne 11.5.
(J.E.Berglihn)

Funn nr 7 av i alt 9 i Vest-Agder etter 1940.
Funnnet er tidligere godkjent og publisert av
LRSK, og nå også av NSKF.

Ikke godkjente funn:

Glente

1996: 1 ind Lista fyr, Farsund 10.8.

Hønschauk u.a. *Accipiter gentilis buteoides*

1991: 1 ind Lista fyr, Farsund 24.11.

Lerke/aftenfalk

1994: 1 ind Tjørnemarka/Nordhassel,
Farsund 30.4.

1996: 1 ind Jåbekk, Mandal 10.8.

Tartarfalk

1995: 1 juv Gunnarsmyra, Farsund 30.7.

Ubestemt brakksvale

1991: 1 ind Lista fyr, Farsund 15.10.

Kanadalo

1993: 1 ad Vågsvollvåien, Farsund 28.6.

Bieter

1993: 1 ind Dvergsnes, Kristiansand 20.9.

Markpiplerke

1995: 1 ind Prestneset, Lyngdal 26.5.

Gransanger u.a. *Phylloscopus collybita tristis*

1994: 2 ind (hvorav 1 rm) 9.10., 1 ind rm
16.10. Mønstermyr, Flekkefjord

1 ind Jåbekk, Mandal 4.10.

1 ind Jåbekk, Mandal 14.10.

1 ind rm Jåbekk, Mandal 16.10.

Kornspurv

1988: 1 ind Jåbekk, Mandal 6.4.

1994: 1 ind Jåbekk, Mandal 7.8.

Funnnet fra 1988 er tidligere godkjent og
publisert (GABRIELSEN 1990) av LRSK. NSKF
har nå underkjent dette funnet, og det skal
derfor strykes.

Henlagte funn:

Storskarv u.a. *Phalacrocorax carbo sinensis*

1995: 2 ad Snekestø, Farsund 11.3.

1 ad Seviga, Farsund 11.3.

2 Bringsholmen, Verestranda,
Farsund 12.3.

Etter dette har vi fått fire nye arter på Vest-
Agders A-liste, nemlig gulnebblire, sibirlo,
kanadahettemåke og pigghalseiler. Til
gjengjeld har kanadalo blitt strøket fra
listen. Vi har videre fått en ny art på B-
listen, nemlig brunirisk. Dessuten har vi
fått en ny underart, nemlig den grønlandske
tundragåsa. Artslista for Vest-Agder teller
dermed nå 342 A-arter og 10 B-arter.

Litteratur:

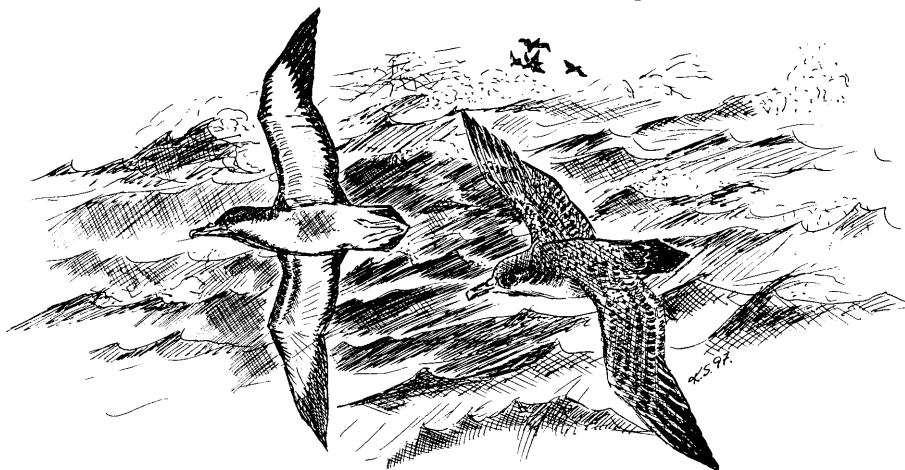
BENTZ, P.-G. 1988: Sjeldne fugler i Norge i 1986. *Vår Fuglefauna* 11:87-93

GABRIELSEN, L.E. 1990: Nytt fra LRSK Vest-Agder. *Piplerka* 20:69-78

OLSEN, K. 1975: Faunistisk rapport fra Vest-Agder 1970-1974. *Sterna* 14:161-166

OLSEN, K. 1983: Faunistisk rapport fra Vest-Agder 1975-1979. *Vår Fuglefauna* 6:105-117

Gran Canarias hemmeligheter



Gulnebbliker over Atlanterhavet. Tegning: Kristian Støle.

Av Roy E. Wrånes

Vi har satt oss godt til rette med teleskopene pekende utover et speilblankt hav, Atlanterhavet for å være korrekt. Det er varmt og deilig, over gjennomsnittet får jeg høre. Her begynte Christoffer Columbus sine reiser til fjerne himmelstrøk. En gang levde det et folkeslag på øya man ikke kjenner hele historien til, Guancher. Flere planter, dyr og fugler finnes ikke andre steder i verden enn her ute, såkalte endemiske arter. Vi befinner oss på en av de "lykkelige øyene", Gran Canaria. Noen av leserne har sikkert vært her en eller flere ganger for å slikke vintersol. Kanariøyene ligger utenfor NV Afrika. Ved bare å besøke Gran Canaria mister du 3 endemiske arter som finnes på Tenerife (Kanaridue, Laurbærdue og den nylig utskilte arten Tenerife Kinglet, en fuglekonge) og en på Fuerteventura (Kananiskvett). Roar S. Berg og undertegnede tilbragte en uke, fra 24-30/9 1997, for å lete opp endemiske arter og underarter på Gran Canaria. Vi har merket endemiske underarter med * for å slippe og gjenta oss selv. Siden innledningen begynner med speiding utover havet lar vi historien fortsette der...

Atlanterhavet

Atlanteren er ufattelig stor og det er ikke store delen som utgjør de 7 mest kjente av Kanariøyene: Lanzarote, Fuerteventura, Gran Canaria, Tenerife, La Gomera, La Palma og El Hierro. Hver øy har sin unike karakter med tropisk frodighet, ørken,

månelandskap, svarte lavastrender, pinjeskoger eller snøkledd fjelltopper. Gran Canarias spesialiteter er nok de flotte fjellområdene og en liten våtmark helt i syd. Øya er omtrent sirkelrund, og i havet omkring finnes mange trekkende sjøfugl. Vi sitter og speider nær et fyrtårn ved Playa de Maspalomas. Hundrevis av de

grasiøse **Gulnebblirene** farer forbi. Drømmen om eksotiske sjøfuglarter gjør at vi holder ut i timevis bak kikkertene. Vi får snart lønn for strevet. Det dukker opp 11 **Dvergglirer** på nært hold. En utrolig herlig art! På bakgrunn av fargetegningene mener vi at det var underarten "baroli", den vanligste i disse farvann. Hver kveld speidet vi fra fyret eller fra balkongen på hotelleiligheten. Vi klarte å hale i land tre andre snadder arter på denne måten: **Spisshalepetrell**, **Storlire** og **Passatstormsval**.

Rundt hotelleiligheten

Hotelleiligheten lå plassert i turistkjerna Bahia Feliz. Dette er et tørt område med stein, sand, sorte lavastrenger og kaktuser som hovedvekster. Vi tok bena fatt og begynte oppstigningen til fjellet Tabaidas. Det var bratt og varmt. Med svettedråpene sviende i øynene og dryppende ned på kikkerten ble vi var noen pipelyder i det øde steinlandskapet. Det var da svært så vanskelig det var å finne disse krabatene da... Selv om fuglene sitter helt åpent har de en kamuflerende fjædrakt som kan gå helt i ett med naturen. Etter ihrdig kikkende observerte vi gjengen med småfugl som hoppet langs bakken. En flokk med endemiske **Kanaripiplerker**. Vi var nå kommet opp på en liten kulle med en fantastisk utsikt! Foran oss kretset et par med **Tårnfalk*** (*Falco tinnunculus canariensis*). De var uhyggelig sky. Sikkert fordi det drives masse krypskyting i området. Sammen med **Musvåk*** (*Buteo buteo insularum*) var det de eneste rovfuglartene vi fant på turen. Vi subbet videre opp i skråningen. Viktig å ha med masse vann på slike turer! Her skremte vi opp ei **Rødhøne**. Litt kjipt kryss, for arten er satt ut her men har dannet levedyktige populasjoner. Her oppe i fjellet opplevde vi en utrolig stillhet. Ikke et vindpust en

gang... Vi kunne gå i over en time uten å høre annet enn våre egne hjerteslag. Men plutselig fløy små flokker med fugl forbi, lik meisetogene på vinteren i Norge. Slik var det f.eks. med **Trompeterfinken**. En vanlig art, men vanskelig å få øye på. For det meste hørte vi bare deres eiendommelige "trompetstøt". Etter flere timer i fjellet ankom vi et vannreservoar. Ferskvannet vi fant her kunne friste med nye flotte arter.



Den er vanskelig å få øye på, kanari-
piplerken, der den sky gjemmer seg mellom
steinene. Foto: Roy E Wrånes.

Demningen

Når du finner et vannhull i ørkenen betyr det under. Mengder med fugler kom for å slukke tørsten i denne dammen som grenser opp til de tørre naturområdene langs sørkysten av Gran Canaria. Demningen ligger i passe gåavstand fra Bahia Feliz. Den ene kvelden passerte 450 **Silkehegrer** over hodene våre. En ny flott halvendemisk art dukket opp på himmelhvelvingen, **Enfargeseileren**. Når jeg sier halvendemisk, så er det fordi arten kun hekker på Kanariøyene, men flyr av sted for å tilbringe vinteren et annet sted i

verden. Hvor er det foreløpig ingen som vet... Arten er temmelig tallrik på øya sammen med **Tårnseiler** og **Gråseiler**. Vi satte oss godt til rette på toppen av demningen og tittet ned i den lille vannpytten som var igjen i bunnen. Turens eneste **Vintererle*** (*Motacilla cinerea canariensis*) vandret glad og fornøyd langs vannkanten. Her var også en glimrende plass for **Flekkdverglerke*** (*Calandrella rufescens polatzeki*). Vi ble sittende å nyte stillheten til kvelden senket seg. Med ett dukket det opp en skygge som forsvant under demningen. Hø? Hva var det? Fomle... Stresse... Hvor ble det av den? Skyggen kom til syne igjen og fløy over pytten før den eksponerte seg noen meter fra oss. Det var en flott **Hornugle*** (*Asio otus canariensis*). Vi turde ikke sitte ved demningen lengre, for rundt vannpytten var det noen digre spor av et eller annet skummelt dyr. Kanskje løshunder... Siden ingen av oss hadde fått satt sprøyter med rabiesvaksine, pakket vi sammen sakene og ruslet hjemover for å få en god kveldsmat på hotelleiligheten.

Opp i høyfjellene

Etter flere diskusjoner ble vi enige om å leie en jeep. Vi fikk ordna en grei pris og gledet oss til å se litt annen natur enn bare stein og sand. Planen var å besøke Cuevas de Pajonales, et naturreservat med noe av øyas siste forekomst av pinjeskog. Vi fulgte hovedveien til Playa del Ingles og tok deretter av til vei nr. 12 frem til nr. 815.

Der tok vi til venstre mot Tejeda. Det var noen smale veier som snirklet seg opp i høyden. Fjellene raget høyt over hodene våre, og det var godt å se dyrket mark og daddelplantasjer! Vi passerte en kraftledning hvor det satt noen småfugl. Det var en flokk med **Steinspurv*** (*Petronia petronia madeirensis*). Oppe i en fjellskråning lød fløyten fra en **Steintrost**. Vi fikk med oss begge de endemiske underartene av **Gransanger*** (*Phylloscopus collybita exsul* i de lavereliggende strøk og *P.c. canariensis* oppe i fjellene). De har en sang som er helt merkelig sammenliknet med vår **Gransanger** i Norge. Nesten som en **Cettisanger**.



Selv om det er korte avstander på øya, er det deilig å kruse rundt i en jeep etter fuglene i fjellet.

Foto: Roy E Wrånes.



Gran Canaria har noen fantastiske naturområder. Her er vi på vei til naturreservatet Pajonales. Foto: Roy E Wrånes.

Cuevas de Pajonales

Vi kjørte videre på en smal og humpete grusvei til et naturreservat på ca. 1000 moh. Her var ikke en eneste turist, bare viltvokterne som drev dank og drakk kaffe i et gammelt steinhus. Vi parkerte bilen for å lete etter drømmearten som skulle finnes her. Vi gikk og gikk i flere timer. Hvor i all verden var fuglene? Etter lang tid var vi nær ved å gi opp, men DER, ENDELIG, DER ER DEN!!! Den flotte endemiske **Blåfinken**. Vi forstod etterpå hvorfor det hadde tatt så lang tid å finne fuglen, og hvilken flaks vi hadde hatt. Det finnes nemlig en egen endemisk underart av **Blåfink*** på Gran Canaria (den andre på Tenerife), *Fringilla teydea polatzeki*. Den holder nå trolig på å dø ut, og det finnes bare noen ytterst få individer igjen. Slike nyheter skjærer i en feltornitologs hjerte! Men humøret steg raskt igjen da ennå en endemisk art dukket opp, den kjente

Kanariirisen, før kalt **Kanarifugl**. De koste seg på et lite tre med noen store plommeliknende blå frukter. I nasjonalparken fant vi flere underarter av fugler med kjente navn for oss nordmenn. Vi nevner fortløpende **Flaggspett*** (*Dendrocopos major thanneri*), **Rødstrupe*** (*Erithacus rubecula superbus*), **Blåmeis*** (*Parus caeruleus teneriffae*) og **Ravn*** (*Corvus corax tingitanus*). Det var også en enkel plass å skaffe seg **Svarthodesanger**. Dens karakteristiske lokkelåter var å høre i hele reservatet, spesielt ved inngangsporten.

Oasis de Maspalomas

Oasis de Maspalomas er et lite våtmarksområde som grenser inntil en sandørken. Dessverre er det meste av våtmarken ødelagt av turisttrafikken. Før utbygging av hus og strender tok til, hekket



På ca. 1000 m høyde fant vi denne kanari-fuglen i naturreservatet Pajonales.

Foto: Roy E Wrånes.

den sjeldne **Marmoranda** her. Nå er det bare et lite område med ferskvann igjen. Vi kom nok på besøk litt tidlig i sesongen, men noen vadefugl satt likevel å rastet langs breddene. Det lønner seg å besøke våtmarken tidlig på morgenen før turistene invaderer området og skremmer fuglene av sted. Her ligger nemlig en homo- og nudiststrand. Ikke så lurt med teleskop og kikkert da nei! De vaderne som hadde slått seg til ro besto av **Sandlo**, **Myrsnipe**, **Småspove** og **Strandsnipe**. Kanskje ikke det mest spennende. Men langs veien derimot, som går langs vannet og inn i ørkenen, fant vi straks artige fugler igjen. **Hærfugl** og **Varsler*** (*Lanius excubitor coenigi*) dominerte i området. I buskene var **Svarttrost*** (*Turdus merula cabreræ*) vanlig. Vi satte i vei inn i ørkenen. Ørkensanden var like fin som i Sahara. Det er ikke så merkelig, for sanden kommer faktisk fra Sahara i Afrika. Hvert år blåses disse fine sandkornene med kraftige vinder ut til Gran Canaria. Da er det sand over alt hvor en går. Denne spesielle ørkenen er

fredet mot ødeleggelse. Vi lette etter **Flekkdverglærke*** (*Calandrella rufescens polatzeki*) som skal være vanlig her, men oppdaget ingen individer. Til erstatning fikk vi noen **Maskesangere*** (*Sylvia conspicillata orbitalis*) som plaster på såret. Men så holdt vi på å dette av pinnen. Plutselig kom en flokk på 5 fugler farende forbi. De landet i en busk like ved, og man fikk et enormt kjø i hodet! Hva var nå navnet på disse fuglene...? Åh, så irriterende. Ja, der kom navnet frem fra glemselen, **Vatreastrild**. Ennå en av de innførte artene som det finnes så mange av på øyene. Senere lyktes det å få knipset noen bilder av denne 9,5 cm lange fuglen med rød "bandittmaske" og stripete kroppstegninger. Like etter kom to **Halsbåndparakitter** flygende over hodene våre.



Den likner på vår norske blåmeis, men er en egen rase av denne som bare finnes her ute på Kanariøyene. Foto: Roy E Wrånes.

Palmitos Park

Undertegnede var lenge i tvil om det var noe lurt å skrive om dette stedet, men pytt



En vatreastrild kommer for å slukke tørsten utenfor hotelleiligheten vår.

Foto: Roy E Wrånes.

la gå! I området rundt Palmitos park kan du finne forplantningsdyktige kolonier av papegøyer. Alle fuglene er innført men hekker fritt i de bratte fjellskråningene som omkranser hovedparken. De fleste artene besøker selvfølgelig den nærliggende fugleparken, Palmitos Park, p.g.a. lett tilgang på føde. De papegøyene du kan sette på en klam B-artsliste er som følger: **Halsbåndparakitt**, **Svarthodet Dverg-papegøye**, **Rosenhodet Dverg-papegøye**, **Nendayparakitt** og **Munkeparakitt**. Ved hjelp av litt leting og tålmodighet er det mulig å få sett dem alle. Vi anbefaler at en tar en titt innom området da mange andre fuglearter tiltrekkes av parken. Vi fikk en overraskelse da vi kjørte til parken på natta. En flott **Tårnugle**. Dessverre er det mange folk som har bikkjer i området, så en kveldstur kan bli ødelagt av snerring og gjøing som gjør det nærmest umulig å høre noen ting.

Reisen tar slutt

En uke er selvfølgelig ikke nok til å få med seg alt. Det blir også liten tid til å lære seg språket på øya, som er spansk. Men man kommer langt med: Uno cerveza por favor

(en øl takk)! Det finnes utallige veier, busker og hav som skjuler et fantastisk dyreliv. Vi fikk bare et lite innblikk i hva akkurat denne øya har å by på av opplevelser. Reiseutgiftene trenger ikke være så dyre. Vi fløy charter med Air Europa og bodde i hotelleilighet. For denne pakkelsen betalte vi kr. 2100,- pr. pers. fra Kjevik t/r! Maten er forholdsvis rimelig. Det føles litt rart å snakke norsk med den spanske kelneren som slenger bort en meny på norsk! Er du redd for å drite deg ut med engelskkunnskapene er Gran Canaria noe for deg!

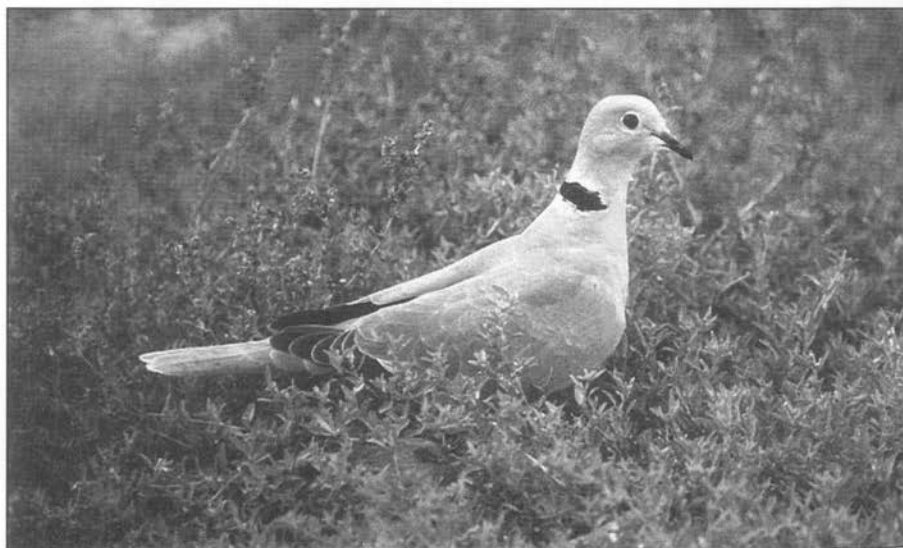
Litteratur

Kanariøyene faller i et grenseområde for noen fugleguider, bl.a. den kjente boka Fugler, av Lars Jonsson. Den felthåndboka vi kan anbefale er den engelske boka Birds of Britain & Europe with North Africa & the Middle East, av Hermann Heinzel, Richard Fitter og John Parslow. Som reiseguide til aktuelle fugleområder på øya benyttet vi boka A Birdwatchers Guide To The Canary Islands, av Tony Clarke og David Collins. Begge bøkene kan skaffes ved Norsk Naturbokhandel A/S.

Artsliste (A+B arter)

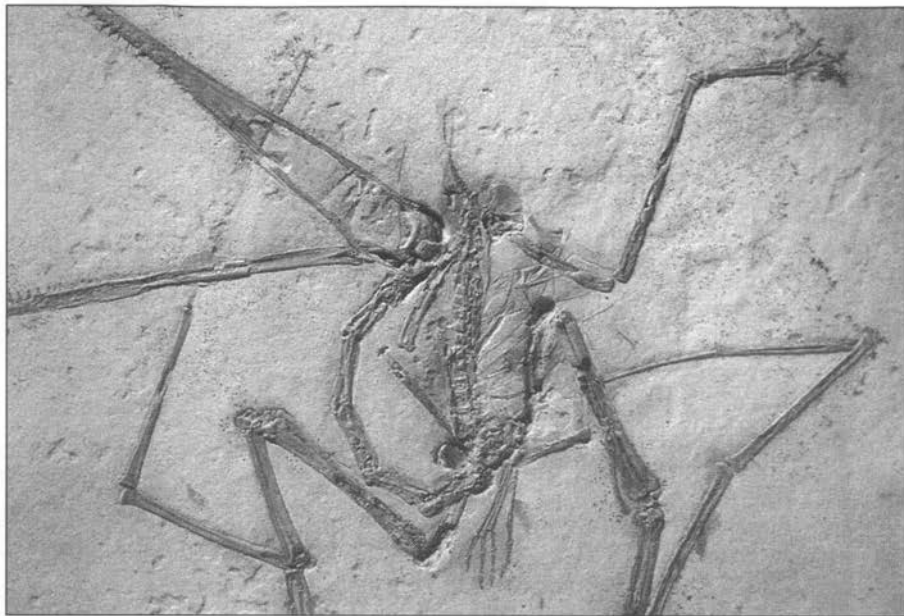
Gran Canaria 24-30/9-1997

- | | | |
|----------------------|-------------------------------|----------------------|
| 1. Spisshalepetrell. | 21. Splitterne. | 41. Rødstrupe. |
| 2. Gulnebblire. | 22. Klippedue. | 42. Steintrost. |
| 3. Storlire. | 23. Tyrkerdue. | 43. Svarttrost. |
| 4. Dverglire. | 24. Halsbåndparakitt. | 44. Maskesanger. |
| 5. Passatstormsvale. | 25. Svarthodet Dvergpapegøye. | 45. Svarthodesanger. |
| 6. Silkehegre. | 26. Rosenhodet Dvergpapegøye. | 46. Gransanger. |
| 7. Gråhegre. | 27. Nendayparakitt. | 47. Blåmeis. |
| 8. Musvåk. | 28. Munkeparakitt. | 48. Varsler. |
| 9. Tårnfalk. | 29. Tårnugle. | 49. Ravn. |
| 10. Rødhøne. | 30. Hornugle. | 50. Stær. |
| 11. Sivhøne. | 31. Enfargeseiler. | 51. Middelhavsspurv. |
| 12. Sothøne. | 32. Tårnseiler. | 52. Steinspurv. |
| 13. Sivhøne. | 33. Gråseiler. | 53. Vatreastrild. |
| 14. Myrsnipe. | 34. Hærfugl. | 54. Blåfink. |
| 15. Småspove. | 35. Flaggspekk. | 55. Kanariirisk. |
| 16. Strandsnipe. | 36. Flekkdverglerke. | 56. Grønnfink. |
| 17. Sildemåke. | 37. Sandsvale. | 57. Stillits. |
| 18. Gulbeingråmåke. | 38. Låvesvale. | 58. Trompeterfink. |
| 19. Krykkje. | 39. Kanaripiplerke. | |
| 20. Rovterne. | 40. Vintererle. | |



En tyrkerdue stiller villig opp for fotografen. Foto: Roy E Wrånes.

De lærte seg å fly... - En reise til Pterosaurenes rike



Fossil av en Pterodactylus antiquus. Foto: Franz Höck.

Av Roy E. Wrånes

Det er ikke en lett oppgave å lage en artikkel om et så stort emne, hvordan dinosaurene utviklet seg til å mestre luftens muligheter. De fleste personer har vel naturlig nok ikke et nært forhold til disse aller tidligste flygende skapningene, Pterosaurene. Vi kan ikke bare ta en tur i skogen å se etter dem. De døde nemlig ut for 65 millioner år siden! Det betyr at ingen mennesker noen gang har sett en levende Pterosaur! Pterosaurene, eller flygeøglene, mestret på lik linje med dagens fugler og flaggermus luftens biotop. De var de første virveldyr til å oppleve jordoverflaten fra helt andre perspektiver for over 200 millioner år siden!

Hva er Pterosaurer

Det finnes mange flotte bilder, tegninger og rekonstruksjoner av flygeøgler. Men har ikke du også lurt på hvordan forskerne kan vite nøyaktig hvordan disse øglene så ut? Det er et enormt arbeide som ligger bak konklusjonene. Hver fossil som finnes blir nøyaktig studert. Ikke det minste bein går tapt mellom paleontologens (paleontologi:

læren om fossile rester av utdødde planter og dyr) fingre. På bakgrunn av oppbygging, funnsted, skinnrester og sammenlikning med dagens arter, kan forskerne få en rimelig god gjengivelse av hvordan dyrene så ut. Noen forskere har t.o.m. laget tre- og plastmodeller av Pterosaurene som de har sendt av gårde i lufta for å teste flygeferdighetene til disse forhistoriske dyrene.



*En modell av Quetzalcoatlus, halv størrelse, skal frigjøres for testflyging.
Foto: Martyn Cowley.*

Professor George Edward Challenger var et av de første mennesker i "moderne" tid som åpnet for snakk av Pterosaurer. I begynnelsen av dette århundret slet og kavet han rundt i en ugjennomtrengelig jungel i syd-Amerika. Etter ekspedisjonen hevdet han å ha funnet levende flyeøgler! Dessverre var nok historiene til denne herremannen rent oppspinn. Den dag i dag er det fortsatt mange historier om levende fortidsuhyrer som f.eks. Sjøormen i Loch-Ness eller Mokele Mbembe i Kongo, Afrika.

De første sikre observasjoner ble derimot gjort i det 18. århundre, i form av fossiler. Disse fossilene ble i begynnelsen ikke brukt innen vitenskap og forskning, men som private samleobjekter. En av disse private samlerne var Karl Theodor i Mannheim. Et funn, som var gjort i Eichstätt i Bavaria, ble først grundig gjennomgått av anatom Georges Cuvier i 1801. Han kunne klø seg godt i hodet denne mannen da han fant ut at det hverken var en fugl eller flaggermus! Han kalte skapningen *Pterodactylus*, flygefinger. Etter hvert dukket flere slike skapninger opp. De fikk etter hvert fellesbetegnelsen Pterosaurer.

Vi vet at ordet Pterosaur betyr flyeøgle. Forskere mener det har vært en evolusjon fra øgleliknende krypdyr som etter hvert har utviklet flygehud mellom lemmene. Først til å glidefly med, siden å kunne fly fritt omkring. Et av de første krypdyr-liknende dyrene som utviklet glidehud var *Propterosaurus*. Etter hvert skulle flyeøglene bli tallrike i den tiden de levde. Vi skal nå gå inn i de forskjellige tidsepokene å se litt på noen av de Pterosaur-artene som overlevde i tusener av år på jorda!



*Stephen Winkworth slipper los sin radiostyrte Pteranodon.
Foto: Science Photo Library.*

Trias

Utviklingen av jordkloden og skapningene som levde på den blir delt inn i forskjellige tidsepoker. Trias var epoken for 248-213 millioner år siden. På denne tiden finner vi den eldste Pterosaur man vet om, *Eudimorphodon ranzii*. Den levde for 220 millioner år siden i det som nå er dagens Nord-Italia. Denne flyeøglen var kjent for sitt spesielle tannsett med serier av tenner bestående av 1, 3 og 5 spisser. På bakgrunn av det spesielle tannsettet mener forskerne at disse dyrene levde av fisk som de stupet etter. Noen tror også at denne flyeøglen kunne svømme på vannet. Mange forestiller seg at flesteparten av flyeøglene er

så urimelig store. Vel, denne karen her hadde et vingspenn på 1m. Den hadde spisse vinger og lang hale. Andre kjente liknende flygeøgler fra senere i Trias-perioden var: *Peteinosaurus zambellii* og *Preondactylus buffarinii*.

Jura

Vi hopper noen år fremover i tid, til en tidsalder fra 213 til 144 millioner år siden... I trias hadde landområdene bare bestått av ett kontinent, Pangaea. Nå begynte landet og dele seg opp i havet. Atlanterhavet begynte å ta form! Men ennå eksisterte de store landområdene Euramerika og Gondwanaland. En av de tidligst kjente flygeøglen fra denne perioden liknet ikke så lite på de langhalede flygeøglene vi kjenner fra Trias. I sør-England ble det nemlig oppdaget en pterosaur med navn *Dimorphodon*. Den hadde et stort hode, lange bakbein og korte vinger, bare 1,4m i vingspenn. Fingerklørne fremme på vingene var kraftige, noe som gjorde at den lett kunne klatre på klipper og fjell. Snuten på *Dimorphodon* liknet litt på dagens nebb til *Lundefuglen*. På bakgrunn av tannsettet mener forskerne at også denne flygeøglen levde av fisk. En annen kjent pterosaur fra juratiden var *Rhamphorhynchus*, som betyr nebb-snute. Den hadde kraftig utviklede flygemuskler som antagelig gjorde den til en utholdende flyger. Alle langhalede flygeøgler tilhører denne flygeøglen underartsfamilie som har fått navn *Rhamphorhynchoidea*.

De korthalede *Pterosaurene* dukket også opp etter hvert. De er kjent under navnet *Pterodactyloidea*. Disse mere "moderne" flygerne dukket opp i den senere juraperioden. Vitenskapen har fortsatt mange ubesvarte spørsmål. I denne sammenheng er det ingen som vet med sikkerhet hvem

de korthalede flygeøglene har utviklet seg fra. Den vanligste arten het *Pterodactylus kochi*, og var på størrelse med en *Sivhøne*. Det som er litt artig er at det er funnet fossile unger etter denne arten. En baby-pterosaur var bare 2 cm lang med et vingspenn på 18 cm. Selv om den da bare var noen uker gammel, kunne den fly omkring som den selv ønsket! Av de største korthalede flygeøglene finner vi *Pterodactylus grandis* med et vingspenn på 2.5m.

Kritt

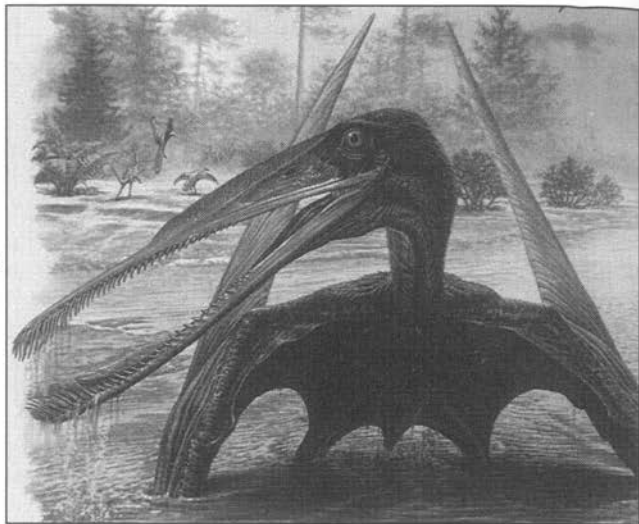
Vi er inne i den siste epoken for disse flygedyrene. Kritt er perioden som strekker seg fra 144 til 65 millioner år siden. Fra denne epoken finner vi mange interessante flygeøgler. I 1970 oppdaget Dr. José Bonaparte en av de merkeligste Pterosaurer som er funnet til dags dato! Dette var et korthalet individ som fikk navnet *Pterodaustro*, som betyr sør-vinge. Den liknet litt på de Pterosaurer vi kjenner fra før, bortsett fra kjevene. Her fant man nemlig nesten 500 tenner i over- og underkjeven. Tennene var lengst i underkjeven og antakelig brukte denne flygeøglen tannredskapen til å filtrere ut små organismer i sjøen. Den siste Pterosaur jeg nevner i gjennomgangen av tidsepokene er den største av alle oppdagede flygeøgler: *Quetzalcoatlus*. Den må ha vært mektig imponerende med et vingspenn på 11 til 12 meter! Den hadde lang hals og hode med en liten benet utvekst på toppen. Dette var den siste pterosaur vi kjenner til. For 65 millioner år siden forsvant Pterosaurene for godt...

Livsstil

Når vi studerer bilder og rekonstruksjoner av Pterosaurer kan vi nok undre oss over mange ting ved deres levested. Hvordan

Om pterosaurer er pene skapninger får den enkelte avgjøre selv. Dette er en *Gnathosaurus subulatus*.

Foto:
Peter Wellnhofer.



kunne de fly, og hvordan beveget de seg på bakken? Hvordan fikk de tak i føden sin, og hva spiste de? Hvordan formerte de seg? La de egg eller fødte de levende unger? Var de varm- eller kaldblodige? Var deres fysiologi lik fuglene eller reptilene? Jeg skal prøve å belyse noen av disse punktene.

Disse dyrene likner på sett og vis våre dagers fugler og flaggermus. Pterosaurene skiller seg ut på forskjellig vis fra disse. Pterosaurene hadde ikke fjær eller flaggermusens membranhud mellom vingene. Dessuten var flygeøglens skelett tungt og kraftig bygd. De kunne bare klare seg i luften ved hjelp av spesielt sterke muskler. Vi går ikke nærmere inn på muskeloppbyggingen her da det vil ta for lang tid å forklare i en liten artikkel som dette. Flygehuden til Pterosaurene skilte seg ut fra flaggermusen ved at de hadde én membran som ble spredt ut ved hjelp av en finger (den fjerde), flygefingeren. Flaggermusen sprer membranene sine ved hjelp av flere fingre. Pterosaurenes vinger og membraner er lengre og henholdsvis tykkere enn hos flaggermusene. På bakgrunn av vingenes oppbygging og

kraftige muskler mener forskere at Pterosaurene fluktbilde var en kraftfull flagrende oppflukt og lange utholdende glidemanøvre over landskapet, kanskje lik fluktbildet til en *Albatross*. På landjorda beveget flygeøglene seg både på to og fire "ben", men de var temmelig klønete på bakken.

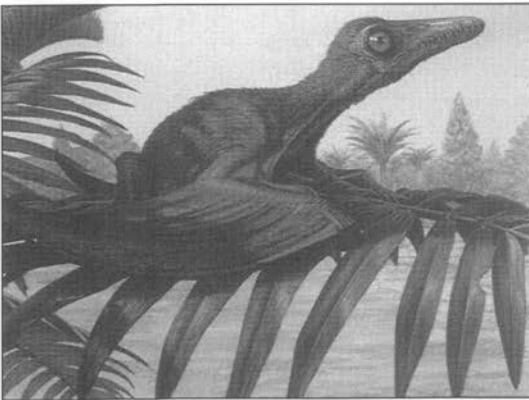
Naturlig nok ble byttedyrene til Pterosaurene oppdaget fra luften. De kunne fly over havet hvor de snappet fisk fra vannoverflaten. Jeg nevnte tidligere at man lurte på om disse øglene kunne svømme. Det er ikke funnet beviser for dette til dags dato, men noen konklusjon er ennå ikke fremlagt. Mye av næringen fikk Pterosaurene fra havet som strømmet over av næringsstoffer i form av fisk og smådyr. Fisken ble hos enkelte arter lagret i en pose, lik dagens *Pelikaner*. Flygeteknikken som ble brukt av mange fiskespisende Pterosaurer finner man bl.a igjen hos en av dagers fugler, *Afrikasaksnebb*. Noen flygeøgler fant selvfølgelig føden på landjorda. Ved hjelp av lange nebb kunne de grave etter larver og småkryp under bakken.

Pterosaurene formerte seg på lik linje med våre dagers skapninger. Men la de egg eller ble det født levende unger? Professor J. Buckman oppdaget i 1860 fossile egg i området Cirencester i Gloucestershire, England. Siden dukket flere slike fossilfunn opp andre steder. Man antar at de flygende øglene bare la 1-2 egg. Man mener videre at begge foreldrene tok ansvar for ungen(-e) og at Pterosaurene hekket i kolonier.

På bakgrunn av Pterosaurenes oppbygging blir det konkludert at Pterosaurene var varmblodige. Kroppen deres var dekket av hår, opptil 6 mm lange. I dagens samfunn ser vi at det bare er varmblodige pattedyr som har hår!

Hvorfor forsvant flygeøglene?

Som jeg har nevnt tidligere forsvant den siste Pterosaur for 65 mill år siden. Hvorfor forsvant de? Vi kan kanskje velge å tro at det var evolusjonen som utryddet disse skapningene. Nye og bedre tilpassningsdyktige skapninger dukket opp for å konkurrere i næringskjedene. Mange snakker også om en verdenskatastrofe eller en asteroide som har truffet jorden.



En *Sordes Pilosus* sitter og speider fra en gren.

Foreløpig må vi se på dette uten beviser! Vi må heller anta at utviklingen til flygeøglene en dag ville ta slutt. De ble større og kraftigere. Bare optimale leveforhold ville holdt liv i så store dyr frem til i dag. Vi vet at det dukket opp lange perioder med kaldt klima, kalde vinder og dårlig vær på jorda. I Kritt sank temperaturen med gjennomsnitt 10°C! I slike perioder, som også forårsaket sterke, kalde vinder, var Pterosaurene hjelpeløse. De hadde ingen muligheter til å kunne fly omkring etter næring. Jordplatene begynte for alvor å trekke fra hverandre og nye havområder oppsto. Pterosaurenes tunge benbygning hadde vanskelig for å konkurrere med fuglene som dukket opp. Fuglene hadde lettere skjeletter og en kroppsoppbygning som gjorde at de lettere kunne overleve verdensomveltningene! På bakgrunn av disse opplysningene tror forskerne at Pterosaurene døde ut litt etter hvert, ikke plutselig som følge av en diger naturkatastrofe!

Avslutning

Mye kunne nok vært skrevet om disse flotte dyrene som levde i urgammel tid på jordkloden. Det er funnet om lag 100 forskjellige arter. Selv om du som sagt ikke kan gå ut å se på disse dyrene, slik du kan med dagens fugler, er det faktisk moro å lære mere om Pterosaurenes liv. Det finnes mye god litteratur på bibliotekene rundt i landet. Om du virkelig ønsker å sette deg inn i stoffet om flygeøgler vil jeg anbefale deg å investere i boka: *The Illustrated Encyclopedia of Pterosaurs*, av Dr. Peter Wellnhofer, hvor det meste av stoffet til denne artikkelen er hentet. Etterpå kan du jo leie filmen *Jurassic Park*...

Mandal ringmerkingsgruppe - 1997

Av Runar Jåbekk

Sesongen 1997.

Mandal RG har i 1997 hatt 17 merkere med lisens. Det har som vanlig vært stor variasjon i innsatsen til de enkelte merkere, og enkelte har ikke merket fugl i det hele tatt. Også i år var vi plaget av ringmangel. Mandal RG "ofret" seg for Lista Fuglestasjon, og var derfor selv uten flere ringstørrelser det meste av høsten. Dette ga seg selvfølgelig utslag i innsats og merketall.

Første del av året ble det som sedvanlig satset mest på foringsplassmerking, uten de helt store resultatene. De fleste av årets 70 kjernebitere ble riktig nok merket på denne tiden.

Tradisjonen tro ble det ikke drevet nevneverdig nettfangst i vårsesongen. Neste store merkeinnsats kom derfor i forbindelse med fuglekassemerkingen. Sesongen var langt fra noe toppår, spesielt ikke for blåmeisa, og neppe heller for den svarthvite fluesnapperen eller kjøttmeisa. Likevel ble det til sammen merket over 3.300 pulli av disse artene, samt nesten 180 hekkende fluesnapper hunner. Vel 300 merkede størunger bør også nevnes.

Det ble satset bra på sjøfuglmerkingen i år, med hovedvekt på våre fargemerking-prosjekter på sildemåke og svartbak. Sildemåken hadde igjen et dårlig år, med minimal ungeproduksjon i Mandals-skjærgården. Svartbak og gråmåke klarer seg derimot bra, og begge artene fikk rekordhøye merketall. Fiskemåke og makrellterne ble merket i mindre antall enn

normalt, vesentlig p.g.a. dårlig produksjon i koloniene.

Av andre arter var det kun fossekall og låvesvale det ble satset spesielt på pullusmerking av. 340 merkede fossekall, hovedsakelig i tilknytning til overvåknings-prosjektet i Lyngdalsvassdraget, gjenspeiler vel et noenlunde normalt år. 51 låvesvale-unger ble merket, samtlige i en og samme låve!

Etter fjorårets vellykkede forsøk med havsvalefangst ved Lindesnes fyr, var det en ivrig gjeng som startet opp fangsten samme sted allerede i begynnelsen av juli. De ble ikke skuffet, og årets sesong resulterte i hele 119 merkede havsvaler, i tillegg til 11 kontroller. Ei stormsvale ble merket, mens nok et individ ble kontrollert. Årets mest overraskende nettfangst var likevel en nattraavn som gikk i havsvalenettene her i juli, flere kilometer fra nærmeste skikkelige skog.

Som tidligere nevnt bar høsten preg av ringmangel, og liten satsing på nettfangst. Noen dager ble det likevel fanget på de faste plassene i Ronekilen og på Jåbekk. I tillegg ble det fanget en del på Oles nye "ringmerkingsstasjon" ved Matkroni. Denne innlandslokaliteten gir et noe annet artsutvalg enn det vi er vant til, og skal bli spennende å følge i årene som kommer. Det unormalt store merketallet på gransanger skyldes at en av våre merkere har operert i Nord-Trøndelag i 1997.

Om den vanlige høstnettfangsten var laber, så var det stikk motsatt med rusefangsten av grønnfink i Ronekilen senhøstes. Av

over 4.200 merkede grønnfink ble nesten samtlige merket der i løpet av oktober og begynnelsen av november. Dette resulterte også i en brukbar "bifangst" av bjørkefink og grønnsisik.

Årets sesong ble rundet av med sporadiske merkinger på medlemmenes foringsplasser, samt den vanlige satsingen på knoppsvanemerking.

Gjenfunn 1997.

I løpet av 1997 mottok vi hele 200 gjenfunn, hvorav 101 fra utlandet. Selv om enkelte arter står for brorparten av funnene (bl.a. sildemåke, grønnfink og knoppsvane) resulterte 1997 i gjenfunn av totalt 32 forskjellige arter:

Havsvale: 3 fugler merket på Lindesnes ble kontrollert henholdsvis Egersund, Nordland og Færøyene. Fuglen i Egersund ble kontrollert nøyaktig 24 timer etter at vi merket den.

Gråhegre: 1 pullus merket Hille i 1990 ble funnet død samme sted nesten 7 år etter. En pullus merket Øyslebø i 1991 ble funnet død i et settefiskanlegg i Hordaland nesten 6 år etter.

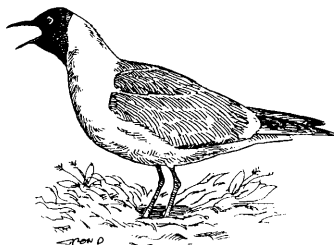
Knoppsvane: Totalt 29 funn, hvorav 8 i Danmark og 1 i Sverige. Samtlige funn var under 3 år etter merking.

Kanadagås: En merket Sånum 26.02.94 ble skutt i Birkenes, A-Agder 15.10.95. En merket Sveindal 15.07.94 ble skutt på Jylland, Danmark 21.12.96.

Stokkand: En merket Mandal sentrum 22.10.96 ble skutt i Mandalsområdet 1 måned senere.

Tjeld: En pullus merket Gismerøya ble drept av bil samme sted tre uker etter merking. En pullus merket Landekilen 20.06.93 ble funnet død i England 09.01.97.

Hettemåke: En pullus merket ved Tregde, Mandal 01.06.93 ble kontrollert i Mandal sentrum 07.01.96.



Fiskemåke: Totalt 7 funn av pullusmerkede fugler. To funnet lokalt kort tid etter merking og to funnet lokalt henholdsvis 2 og 6 år etter merking. En funnet i Danmark og to i England første vinter etter merking.

Sildemåke: Hele 60 funn, hvorav hele 18 var mer enn 10 år etter merking. Funnene fordeler seg jevnt langs Europas kyster ned til Nordvest-Afrika. I tillegg er det ett funn fra Mali.

Gråmåke: 14 funn, fra Rogaland i nord til Frankrike i sør. De aller fleste fuglene er feltavlest i vinterhalvåret.

Svartbak: 14 funn, der 5 var mer enn 8 år etter merking. Funnfordelingen er omtrent som hos gråmåkene, og også de fleste svartbakene er feltavlest. En fugl ble funnet død i hekketida på samme holme som den ble merket som reirunge 8 år tidligere.

Kattugle: En pullus merket Brennevinsmyra, Mandal ble drept av bil 4 km unna etter vel 7 mnd.

Låvesvale: En pullus merket Jåbekk ble kontrollert Jylland, Danmark 2,5 mnd. senere.

Jernspurv: Et lokalt funn kort tid etter merking.

Rødstrupe: En merket Jåbekk 30.09.95 tatt av katt i Belgia 22.10.96. En merket Ronekilen 05.09.96 drept av bil i Frankrike 28.02.97. En merket Ronekilen 03.09.96 funnet død i Lillesand 02.07.97.

Svarttrost: Et lokalt funn kort tid etter merking.

Måltrost: 2 IK merket Jåbekk om høsten kontrollert henholdsvis Frankrike påfølgende vinter og Nederland påfølgende vår. En pullus merket Vestre-Skogsfjord ble skutt i Portugal første vinter.

Rødvingetrost: En IK merket Jåbekk om høsten ble skutt i Portugal 1 år og 3 mnd. senere.

Sivsanger: En IK merket Jåbekk 19.08.97 ble kontrollert i Belgia 15 dager senere. Dette er den tradisjonelle trekkruten for Sør-Norske sivsangere. Litt mere spesielt er en IK merket Jåbekk 23.08.96 og kontrollert på Falsterbo, Sverige 10 dager senere. En 2K+ merket Jåbekk 29.07.94 ble kontrollert på Karmøy, Rogaland 12.08.96.

Munk: En IK merket Jåbekk 17.07.88 ble kontrollert på Shetland 20.10.96, over 8 år og 3 mnd. etter merking!

Tornsanger: En IK merket Jåbekk 15.09.96 ble kontrollert i England 8 dager senere.

Løvsanger: To IK merket Jåbekk i august ble kontrollert i Egersund og Danmark

henholdsvis 15 og 14 dager etter merking. En 1k merket Ronekilen 31.07.95 ble fanget i Senegal våren 1997.

Svarthvit fluesnapper: En pullus merket Bongstø ble kontrollert på Blåvand, Danmark 1,5 mnd. senere.

Svartmeis: En IK merket Jåbekk 11.10.96 ble drept av bil i Göteborg, Sverige 09.12.96.

Blåmeis: 3 fugler funnet Lista fyr (2) og Eigersund senhøstes samme år som de ble merket.

Stær: En pullus merket Hille 30.05.96 ble skutt i Danmark 03.07.96. En pullus merket Solstrand 28.05.97 ble tatt av katt ved Fredrikstad 02.07.97. Dette viser at mange av våre ungfugler trekker raskt bort fra hekkeområdet.

Bokfink: En IK hann merket Ronekilen 04.09.96 funnet død i Nederland 14.02.97.

Bjørkefink: En merket Bongstø 06.01.96 ble kontrollert i Kristiansand 08.10.96. En merket Ronekilen 16.11.91 ble drept mot vindu i Finland 05.05.97, nesten 5,5 år etter merking.

Grønnfink: Totalt 26 funn, hvorav 9 fra utlandet. Funnene strekker seg fra Møre og Romsdal til Frankrike inntil vel 2 år etter merking.

Grønnsisik: En merket Ronekilen 23.07.92 kontrollert på Orkenøyene 27.09.92.

Tornirisk: En merket Jåbekk 04.08.96 ble fanget (og satt i bur !!) i Spania 28.03.97.

Gråsisik: 5 lokale funn samme vinter som de ble merket.

Kjernebiter: En merket Bongstø 08.04.92 ble funnet bildrept i Lyngdal 23.05.93. En merket Bongstø 29.04.97 ble funnet død i Skien 16.07.97.

Dompap: En merket Bongstø 18.03.97 drept mot vindu i Jämtland, Sverige 07.05.97.

Fugler merket av andre, og kontrollert av Mandal RG.

Av fremmede fugler kontrollert av Mandal RG fikk vi i 1997 svar på 131 fugler, hvorav 41 merket i utlandet:

Havsvale: Hele 5 fugler kontrollert på Lindesnes, 1 fra Rogaland, 2 fra Hordaland, 1 fra Sogn og Fjordane og 1 fra Nordland. Den eldste nesten 4 år etter merking.

Stormsvale: En merket på Utsira 31.07.96 kontrollert på Lindesnes 29.07.97.

Knoppsvane: Totalt 23 funn, tre fra Norge, to fra Sverige og resten fra Danmark. Den eldste fuglen ble kontrollert 13,5 år etter merking.

Hønsenhauk: En pullus merket Kjetså, Evje og Hornnes 21.06.87 ble funnet død Underøy, Lindesnes 20.11.88.

Fiskemåke: En pullus merket i Finland 1993 ble kontrollert i Mandal 16.02.97.

Sildemåke: 3 fugler merket i Vest-Agder ble funnet døde i kolonier i Mandal. Den eldste var 13 år gammel.

Svartbak: En pullus merket Farsund ble funnet død i koloni ved Mandal 9 år senere.

Rødnebbterne: En pullus merket Svalbard 05.08.78 ble kontrollert hekkende samme sted 13 år senere.

Heiipierke: En 1K merket Bykle 30.07.94 ble funnet død samme sted 2 år etter.

Sivsanger: En 1K merket på Jæren 19.08.96 ble kontrollert Jåbekk 4 dager senere.

Munk: En 1K hann merket i Nederland 17.09.96 ble funnet død på Friggfeltet i Nordsjøen 19.10.96. Dette er nok et eksempel på nordvestlig trekkretning på enkelte munk fra Mellom-Europa.

Blåmeis: 3 funn, fra Flekkefjord, Jæren og Vestfold.

Kjøttmeis: En 1K merket på Jæren 16.10.94 ble kontrollert Skjebstad 09.11.96.

Bjørkefink: En 2K+ merket Møre og Romsdal 30.12.95 kontrollert Skjebstad 16.11.96.

Grønnfink: Totalt 84 funn, hvorav en fra Helgoland, Tyskland og 18 fra Jylland, Danmark. De norske funnene kommer fra nesten samtlige fylker sør for Nordland.

Gråsisik: En 1K merket Vestvågøy, Nordland 22.08.93 ble kontrollert Ronekilen 03.08.95.

Dompap: En merket Lista 02.01.88 kontrollert Sånum en måned senere, og en merket Sokndal, Rogaland 25.02.88 kontrollert lme 31.03.88.

Ringmerkingsoversikt - Mandal Ringmerkingsgruppe 1997:

(1-10) bak en art viser at arten er blant de ti mestmerkede artene for Mandal RG.

(A) = De fleste fuglene av disse artene er merket andre steder enn i Mandalsdistriktet.

(S) = De fleste fuglene av disse artene er merket på Svalbard.

Art	Tidl. ringm.	Pull 1997	Fg. 1997	Tils. 1997	Totalt
Havsvale <i>Hydrobates pelagicus</i>	42	-	119	119	161
Knoppsvane <i>Cygnus olor</i>	476	13	74	87	563
Ringgås <i>Branta bernicla</i>	-	-	1	1	1
Stokkand <i>Anas platyrhynchos</i>	92	5	0	5	97
Ærfugl <i>Somateria mollissima</i> (S)	25	-	1	1	26
Hønsenhauk <i>Accipiter gentilis</i>	102	3	-	3	105
Spurvehauk <i>A. nisus</i>	45	-	3	3	48
Musvåk <i>Buteo buteo</i>	19	2	-	2	21
Fjellvåk <i>B. lagopus</i> (A)	3	1	-	1	4
Tjeld <i>Haematopus ostralegus</i>	141	13	-	13	154
Vipe <i>Vanellus vanellus</i>	388	12	-	12	400
Kvartbekkasin <i>Lymnocyptes minimus</i>	15	-	1	1	16
Grønnstilk <i>Tringa glareola</i>	3	1	-	1	4
Strandsnipe <i>Actitis hypoleucos</i>	56	2	2	4	60
Hettmåke <i>Larus ridibundus</i>	144	-	2	2	146
Fiskemåke <i>L. canus</i>	2244	92	5	97	2341
Sildemåke <i>L. fuscus</i>	39622	794	-	794	40416 (2)
Gråmåke <i>L. argentatus</i>	3313	491	-	491	3804
Svartbak <i>L. marinus</i>	2075	371	2	373	2448
Makrellterne <i>Sterna hirundo</i>	2452	32	-	32	2484
Alke <i>Alca torda</i>	1	-	1	1	2
Bydue/Klippedue <i>Columba livia</i>	37	-	4	4	4
Spurveugle <i>Glaucidium passerinum</i>	39	-	5	5	44
Kattugle <i>Strix aluco</i>	161	8	1	9	170
Perleugle <i>Aegolius funereus</i>	24	-	1	1	25
Nattravn <i>Caprimulgus europaeus</i>	-	-	1	1	1
Vendehals <i>Jynx torquilla</i>	331	33	3	36	367
Svartspett <i>Dryocopus martius</i>	9	1	-	1	10
Låvesvale <i>Hirundo rustica</i>	912	51	39	90	1002
Trepierke <i>Anthus trivialis</i>	459	-	59	59	518
Heipierke <i>A. pratensis</i>	894	-	1	1	895
Vintererle <i>M. cinerea</i>	22	3	-	3	25
Linerle <i>M. alba</i>	859	46	2	48	907
Fossefall <i>Cinclus cinclus</i>	2855	250	90	340	3195
Gjerdsmett <i>Troglodytes troglodytes</i>	1206	-	27	27	1233
Jernspurv <i>Prunella modularis</i>	4447	-	491	491	4938
Rødstrupe <i>Erithacus rubecula</i>	7623	9	137	146	7789 (7)

Art	Tidl. ringm.	Pull 1997	Fg. 1997	Tils. 1997	Totalt	
Rødstjert <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	166	10	4	14	180	
Buskskvett <i>Saxicola rubetra</i>	481	-	12	12	493	
Steinskvett <i>Oenanthe oenanthe</i>	69	-	1	1	70	
Svartrost <i>Turdus merula</i>	2613	8	70	78	2691	
Gråtrost <i>T. pilaris</i>	883	15	23	38	921	
Måltrost <i>T. philomelos</i>	946	7	9	16	962	
Rødvingetrost <i>T. iliacus</i>	945	5	25	30	975	
Sivsanger <i>A. schoenobaenos</i>	625	-	20	20	645	
Myrsanger <i>A. palustris</i>	41	-	2	2	43	
Rørsanger <i>A. scirpaceus</i>	1317	-	28	28	1345	
Gulsanger <i>Hippolais icterina</i>	113	-	5	5	118	
Møller <i>Sylvia curruca</i>	413	-	6	6	419	
Tornsanger <i>S. communis</i>	1046	-	27	27	1073	
Hagesanger <i>S. borin</i>	3190	-	93	93	3283	
Munk <i>S. atricapilla</i>	2661	-	92	92	2753	
Bøksanger <i>Ph. sibilatrix</i>	47	-	1	1	48	
Gransanger <i>Ph. collybita</i>	750	-	211	211	961	
Løvsanger <i>Ph. throchilus</i>	40589	7	659	666	41255	(1)
Fuglekonge <i>Regulus regulus</i>	2699	-	30	30	2729	
Gråfluesnapper <i>Muscicapa striata</i>	265	5	2	7	272	
Svarthvit fluesnapper <i>Ficedula hypoleuca</i>	9642	1283	181	1464	11106	(5)
Stjertmeis <i>Aegithalos caudatus</i>	292	-	10	10	302	
Løvmeis <i>Parus palustris</i>	297	-	13	13	310	
Granmeis <i>P. montanus</i>	334	-	77	77	411	
Svartmeis <i>P. ater</i>	1300	29	80	109	1409	
Blåmeis <i>P. caeruleus</i>	9500	463	389	852	10352	(6)
Kjøttmeis <i>P. major</i>	19881	1609	623	2232	22113	(4)
Spettmeis <i>Sitta europea</i>	862	99	22	121	983	
Trekryper <i>Certhia familiaris</i>	248	-	10	10	258	
Tornskate <i>Lanius collurio</i>	163	2	3	5	168	
Nøtteskrike <i>Garrulus glandarius</i>	235	-	4	4	239	
Skjære <i>Pica pica</i>	280	-	7	7	287	
Kråke <i>C. corone cornix</i>	468	17	-	17	485	
Stær <i>Sturnus vulgaris</i>	2943	288	9	297	3240	
Gråspurv <i>Passer domesticus</i>	1553	-	41	41	1594	
Pilfink <i>P. montanus</i>	135	-	7	7	142	
Bokfink <i>Fringilla coelebs</i>	5740	17	135	152	5892	(8)
Bjørkefink <i>F. montifringilla</i>	4798	-	848	848	5646	(9)
Grønnfink <i>Carduelis chloris</i>	18417	10	4226	4236	22653	(3)
Grønnsisik <i>C. spinus</i>	4924	-	317	317	5241	(10)
Tornirisk <i>C. cannabina</i>	225	-	2	2	227	
Gråsisik <i>C. flammea</i>	1100	-	137	137	1237	
Polarsisik <i>C. hornemanni</i>	4	-	1	1	5	
Rosenfink <i>Carpodacus erythrinus</i>	84	-	2	2	86	
Dompap <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	1718	-	143	143	1861	

Art	Tidl. ringm.	Pull 1997	Fg. 1997	Tils. 1997	Totalt
Kjernebiter <i>Coccothraustes coccothra.</i>	1020	-	70	70	1090
Gulspurv <i>Emberiza citrinella</i>	1402	-	29	29	1431
Sivspurv <i>E. schoeniclus</i>	1607	-	66	66	1673
85 av 190 arter tilsammen:	223123	6105	9850	15955	239078

Tidligere ringmerket: Storlom *Gavia arctica* 1, dvergdykker *Tachybaptus ruficollis* 1, havhest *Fulmarus glacialis* 1, havsule *Sula bassana* 1, gråhegre *Ardea cinerea* 423, sangsvane *Cygnus cygnus* 1, grågås *Anser anser* 4, hvitkinngås *Branta leucopsis* (S) 1, kanadagås *B. canadensis* 93, gravand *Tadorna tadorna* 1, krikkand *Anas crecca* 9, stjertand *A. acuta* (A) 2, bergand *Aythya marila* 1, havelle *Clangula hyemalis* 1, kvinand *Bucephala clangula* 6, siland *Mergus serrator* 15, sivhauk *Circus aeruginosus* 1, myrhauk *C. cyaneus* 1, kongeørn *Aquila chrysaetos* 2, fiskørn *Pandion haliaetus* 6, tårnfalk *Falco tinnunculus* 1, dvergfalk *F. columbarius* 5, orrfugl *Tetrao tetrix* 1, storfugl *T. urogallus* 3, raphøne *Perdix perdix* 14, nordkrattvaktel *Colinus virginianus* 1, myrrikse *Porzana porzana* 1, vannrikse *Rallus aquaticus* 13, åkerrikse *Crex crex* 1, sivhøne *Gallinula chloropus* 1, sothøne *Fulica atra* 2, dverglo *Charadrius dubius* 23, sandlo *C. hiaticula* 20, polarsnipe *Calidris canutus* 2, myrsnipe *C. alpina* 28, sandløper *C. alba* 3, dvergsnipe *C. minuta* 11, temmincksnipe *C. temminckii* (A) 22, tundrasnipe *C. ferruginea* 1, lappspove *Limosa lapponica* 2, småspove *Numenius phaeopus* (A) 5, storspove *N. arquata* 2, enkeltbekkasin *Gallinago gallinago* 23, rugde *Scolopax rusticola* 6, rødstilk *Tringa totanus* 16, skogsnipe *T. ochropus* 5, svømmesnipe *Phalaropus lobatus* (A) 1, polarsvømmesnipe *Ph. fulicarius* (S) 2, tyvjo *Stercorarius parasiticus* 13, storjo *S. skua* (S) 5, polarmåke *Larus hyperboreus* (S) 56, krykkje *Rissa tridactyla* (A) 267, rødnebbterne *Sterna paradisaea* (S) 150, lomvi *Uria aalge* 3, alke *Alca torda* 1, alkekonge *Alle alle* 7, ringdue *Columba palumbus* 18, tyrkerdue *Streptopelia decaocto* 21, turteldue *S. turtur* 1, gjøk *Cuculus canorus* 4, hubro *Bubo bubo* 1, hornugle *Asio otus* 5, tårnseiler *Apus apus* 23, isfugl *Alcedo atthis* 1, gråspett *Picus canus* 1, grønnspekk *P. viridis* 34, flaggspekk *Dendrocopos major* 47, hvitryggspett *D. leucotos* 44, dvergspekk *D. minor* 26, tretåspett *Picoides tridactylus* 1, sanglerke *Alauda arvensis* 2, sandsvale *Riparia riparia* 710, taksvale *Delichon urbica* 19, lappiplerke *Anthus cervinus* (A) 5, skjærpiplerke *A. spinoletta* 13, gulerle *Motacilla flava* 73, sidensvans *Bombus garrulus* 14, blåstrupe *Luscinia svecica* 65, svartstrupe *Saxicola torquata* 3, ringtrost *Turdus torquatus* 1, duetrost *T. viscivorus* 5, gresshoppesanger *Locustella naevia* 6, elvesanger *L. fluviatilis* 1, vannsanger *Acrocephalus paludicola* 3, hauksanger *Sylvia nisoria* 10, gulbrynsanger *Phylloscopus inornatus* 11, lappsanger *Ph. borealis* 1, fuglekongesanger *Ph. proregulus* 1, skjeggmeis *Panurus biarmicus* 5, lappmeis *Parus cinctus* (A) 5, toppmeis *P. cristatus* 17, varsler *Lanius excubitor* 6, nøttekråke *Nucifraga caryocatactes* 5, kaie *Corvus monedula* 12, kornkråke *C. frugileus* 8, ravn *C. corax* 9, gulirisk *Serinus serinus* 2, stillits *Carduelis carduelis* 15, bergirisk *C. flavirostris* 49, grankorsnebb *Loxia curvirostra* 19, furukorsnebb *L. pytyopsittacus* 3, snøspurv *Plectrophenax nivalis* (S) 41, hvithodespurv *Emberiza leucocephalos* 1, hortulan *E. hortulana* 4, vierspurv *E. rustica* (A) 1, dvergspurv *E. pusilla* 4.

Ringmerkningsgruppens adresse:

Mandal R.G.
Postboks 475
4501 Mandal

Pigmentløs grønnfink

Av Ole Aa. Brattfjord

Et reirfunn av grønnfink våren 1997, hvor kullet bestod av ett nesten normalt grønnfink-egg og tre helt ensfarget gulhvite egg, får meg til å stille spørsmålet: Hva er egentlig hensikten med en del arters egg-pigmentering?

Flere finkearter kan fra tid til annen lokalt variere ganske stort i antall. Årsaken til disse svingningene i hekketetthet er uvisse, men henger mest sannsynlig sammen med næringstilgangen. Finkefuglene er som kjent frøspesialister, og variasjoner i frøsetningen fra år til år vil således virke regulerende inn på de ulike bestandene.

Våren 1997 hadde både grønnfink og gråsisik (*C.c.flammea*) stor og konsentrert hekking på Matkroni i Bjørndalen (Evje og Hornnes kommune), like på grensen mellom Vest-Agder og Aust-Agder. Et sted jeg har begynt å frekventere svært hyppig ettersom jeg er blitt hytteeier i området. Matkroni er et landskap av blandet karakter, med store buskrike (einer) områder grensende inn til dyrket mark. Den øvrige vegetasjonen preges av åpen blandingsskog.



Parti fra Matkroni, hvor det våren 1997 var tett hekkebestand av både grønnfink og gråsisik.
Foto: Ole Aa. Brattfjord

«Luftens nomade»

Luftens nomade, gråsisiken, er en karakterart i området. Den ses og høres jevnlig i større og mindre flokker, rastløst streifende fram og tilbake mellom stadig nye rasteplasser - både i og utenfor hekketiden.

Gråsisik er en art som i antall kan variere ganske ekstremt fra år til år. Den vekslende tilgangen på frø, særlig fra bjørk, skal være en av årsakene til dette. Store flokker med streifende gråsisik hele våren, og seks reirfunn i tidsrommet 28. til 30. mai, innenfor et relativt beskjedent område, tyder på at det siste året har vært et godt «bjørkeår» for gråsisik på Matkroni. Reirene ble funnet både på øst- og vestsiden av Gunnarsåni, som løper fra velkjente Gunnarsvann, gjennom Matkroni, og ut i Bjørndalsvann. Tre av reirene ble funnet i bjørk, og tre i einerbusker, svært varierende i høyde over bakken. Fra drøye meteren og opp til tre-fire meter.

Ettersom jeg i utgangspunktet antok at bestanden av gråsisik i dette området beliggende såpass langt fra kysten utelukkende består av underarten *flammea*, satte jeg ikke noe større inn på å bestemme alle parene. Kun to av de seks hekkingene ble bestemt, til *flammea*. En sløvhet jeg angret på den 8. august, da jeg i Bjørndalen fanget en gråsisik med karakter av underarten *cabaret*.

Spesielt grønnfink-kull

I det samme området og i samme tidsrommet hadde også grønnfink en svært tett hekkebestand våren 1997. Bare mye mer konsentrert enn det som var tilfelle hos

gråsisik. Uten større anstrengelser ble fem reir funnet på vestsiden av Gunnarsåni, samtlige i einerbusker. Men ut fra antall fugl observert, vil jeg i alle fall anslå hekkebestanden til det dobbelte. Da innenfor et definert område på anslagsvis 150-200 dekar. Reirstatus varierte fra nylagte egg og til flygeferdige unger.

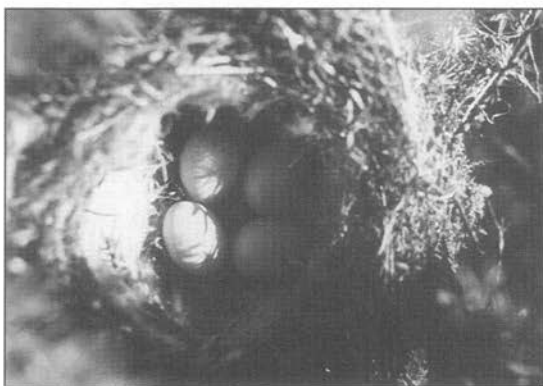
Ett av de fem reirene var spesielt interessant. Det inneholdt fire egg, hvorav kun ett var tilnærmet normalt pigmentert, med enkelte brunlige og brunfiolette pletter og streker. De tre andre eggene var ensfarget jevnt gulhvite, og altså fullstendig uten pigmentering av noe slag. Jeg har ofte undret meg over hvilken hensikt enkelte arters pigmentering egentlig har. Hos noen bakkerugende arter, som eksempel måker, terner og vadere, fyller pigmenteringen en helt åpenbar kamuflasjefunksjon. Men så har man enkelte arter hvor eggfargen nærmest virker stikk motsatt. Ta for eksempel jernspurvens turkisblå egg. Jeg har selv opplevd å oppdage jernspurvreir på lang avstand nettopp på grunn av eggenes signalfarge. Noen kamuflasjefunksjon fyller de åpenbart ikke. Og hvorfor i all

verden har for eksempel meisenes hvite egg rødbrune prikker? De ligger jo likevel godt skjult for predatorer inne i kasser og hule trær!

Ruge-feromon ?

Kan det være at eggenes utseende, inkludert form og størrelse, også har en slags feromon-effekt? Nesten på linje med sommerfuglenes vinger, som i tillegg til å holde insektene i luften også stimulerer forplantningsinstinktet. At eggenes form og mønster rett og slett fungerer som en rugestimulator, og dessuten styrker fuglenes binding til reiret? Dersom dette er tilfelle, må det også være slik at fuglene til en viss grad kan kjenne igjen sine egne egg. At arter som normalt ikke legger upigmenterte egg, likevel blir stimulert av dette fordi de kjenner sin egen eggvariant - som for eksempel denne spesielle grønnfinken, som i ett og samme kull la tre ensfargede og ett nesten ensfarget egg. Hos eksempelvis tornskate er det kjent at hver hunn har helt karakteristiske egg, og at det faktisk er mulig å gjenkjenne hunner utelukkende på eggfargen. Da er det nærliggende å anta at også fuglene makter kjenne igjen sine egne egg, i alle fall til en viss grad, og at de gjennom denne gjenkjennelsen blir rugestimulert.

For øvrig er det ikke ukjent at grønnfinken kan legge ensfargede egg. Haftorn (1971) nevner ett tilfelle fra 1952, i Børse, hvor det ble funnet et reir med helt hvite egg. Men noe vanlig fenomen er det helt åpenbart ikke.



Dette grønnfink-reiret, funnet på Matkroni i Evje og Hornnes våren 1997, inneholdt ett tilnærmet normalt grønnfink-egg og tre helt ensfarget gulhvite egg.
Foto: Ole Aa. Brattfjord

Forfatterens adresse:

Ole Aa. Brattfjord
Rundvn. 7D
4500 Mandal

Vadertellinger på Lista høsten 1997

Av Kåre Olsen

Art	20. - 30.7.	18.-19.8.	29. - 31.8.*	6. - 7.9.*	20. - 21.9.	11. - 12.10.
Tjeld	173	46	234	90	47	228
Sandlo	96	285	368	312	55	30
Heilo	34	167	181	298	246	354
Tundralo	2	6	7	4	7	32
Vipe	144	150	117	63	153	287
Polarsnipe	91	54	272	127		15
Sandløper	75	42	66	45	7	6
Dvergsnipe	12	1	13	7	6	3
Temmincksnipe	2	2	2			
Tundrasnipe			36	23	1	1
Fjæreplytt		1				3
Myrsnipe	126	482	800	917	171	1.129
Brushane	12	75	264	9	3	
Kvartbekkasin					3	8
Enkeltebekkasin	6	44	83	22	34	103
Svarthalespove		1		3	2	1
Lappspove	5	3	23	40	9	10
Småspove	63	2				1
Storspove	111	127	277	57	8	17
Sotsnipe	2	8	28	7		
Rødstilk	233	373	637	154	8	9
Gluttsnipe	22	183	109	27	10	2
Skogsnipe	17	7	12	1		
Grønnstilk	34	14	26	1		
Strandsnipe	201	287	81	25	4	2
Steinvender	9	60	90	72		10
Svømmesnipe			2			
Antall arter: 27	1.470	2.420	3.728	2.304	774	2.251

Følgende områder ble besøkt:

- Listastrendene:** Jølle - Lomsesanden + Lundevågen
NB! *) Listastrendene ble kun dekket strekningen Verestranda - Kviljodden.
- Ferskvann** Nesheimvann, Hanangervann, Kråkenesvann, Haugetjern Ø
- Myrområder/Utmærk:** Veresumpen, Slevdalsvann, Nesheimsumpen, Røyrjern samt endel av utmarksområder/beiter på Flat-Lista.
- Dyrket mark:** Storparten av jordbruksområdene og kulturlandskapet på Flat-Lista

Deltagere:

Knut S. Olsen, Tor A. Olsen, Kåre Olsen, Geir H. Stølen, Tor O. Hansen, Nils H. Lorentzen, Tellef Vestøl, Roy E. Wrånes.

Kommentarer om generelle forhold

Høsttrekket av vadere varierer alltid fra år til år. Hekkesuksess, værforhold under trekket og mattilgang på rasteplassene er viktige faktorer i så måte. Enkelte forhold når det gjelder enkelte vaderarters opptreden på Lista høsten 1997 avviker likevel såpass fra det en kan kalle "normale svingninger" at en liten kommentar kan være på sin plass.

Værforholdene på Lista høsten 97 var forholdsvis rolige. Ingen sterke østlige vinder blåste vaderarter som normalt passerer lengre øst ut mot Norges vestkyst. Lite uvær fra sør- og vestlig kant medførte også at sjøen ikke la opp noe særlig med tare på strendene før langt ut i september. Dette betydde at mattilgangen for mange av de småvaderartene som finner en stor del av sin føde i form av taremak og småkryp i råtnende tarevoller var begrenset.

Totalantallet av vadere som ble registrert ved de forskjellige tellinger utover høsten var forholdsvis normale i juli og august. I forbindelse med et lavtrykk med regn og ruskevær siste helga i august opptrådte et stort antall Tringa-vadere, spesielt var rødstilk tallrik. Tellingen i slutten av september ble en bunnrekord når det gjelder antall vadere - kun 774 individer av 18 arter ble registrert. Utover i oktober tok antallet seg opp igjen og 2251 ind. av 21 arter medio oktober er bra såpass sent på året.

Totalt ble det registrert 27 vaderarter under våre tellinger i løpet av høsten 97 noe som er normalt.

Litt om enkelte arter

Tjeldens hovedtrekk er normalt over innen utgangen av august. Høsten 97 opptrådte

imidlertid et ganske stort antall ungfugl langt ut i oktober. 228 ind. som ble registrert under tellingen 11.-12.10. er godt over det som er vanlig såpass sent på året.

Tundralo forekom meget fåtallig hele høsten.

Vipa merket seg også ut med meget små antall rastende fugl på Lista både i juli, august og september. Under en tur til Jæren medio september så jeg imidlertid mye rastende vipper, så det lille antall vipper på Lista høsten 97 var vel forhåpentligvis bare en lokalt fenomen.

Dvergsnipe og **tundrasnipe** varierer vanligvis mye fra år til år. Høsten 97 var nærmest et bunnår for begge artene.

Myrsnipe opptrådte generelt med langt mindre antall hele høsten, men tok seg opp noe i oktober. Trolig stammer disse seine ungfuglene fra sibirske populasjoner som kan ha hatt en brukbar hekkesong.

Brushane forekom meget fåtallig hele høsten unntatt en kortvarig topp helt i slutten av august.

Lappspove var også meget fåtallig stort sett hele høsten.

Rødstilk opptrådte i bra antall i august med et unormalt kraftig trekk siste helga i august: 637 ind. er ny rekord for arten på Lista.

Gluttsnipe forekom også unormalt vanlig/tallrik i august. Denne arten har normalt sin trekkvei lenger øst i landet, men høsten 97 ble den registrert på Lista i - for arten - høye antall: max 183 ind. medio august.

Fargemerking av svartbak i Vest-Agder

Av Runar Jåbekk

Hekkesesongen 1997 ble det startet opp et fargemerking prosjekt på svartbak i Vest-Agder. Prosjektet er i første rekke et samarbeid mellom Lista Ringmerkingsgruppe og Mandal Ringmerkingsgruppe. Merkingene inngår også i et samarbeid med Ornitologisch Station Voorne i Nederland, som leverer fargeringene vederlagsfritt. Jeg vil her presentere "mål og mening" med prosjektet, og oppfordre Piplerkas lesere til å avlese og rapportere fargemerkede måker.

Svartbaken er en vanlig hekkefugl i hele Vest-Agders skjærgård, og hekker også fåtallig i enkelte ferskvann i fylket. I en totaltelling utført av NOF avd. Vest-Agder i 1993 ble det konstatert 843 hekkende par i fylket. Svartbaken hekker ofte i enslige par på små og større holmer og skjær. På enkelte større holmer finner vi også små kolonier, ofte i størrelsesorden 5-50 par. De siste 15 årene er det satset ganske aktivt på å ringmerke reirunger av svartbak i Mandals- og Listaområdet. Dette har resultert i en rimelig god oversikt over hvor våre svartbaker oppholder seg høst og vinter.

Det er derimot ganske lite vi vet om populasjonsdynamikken til de svartbakene som hekker hos oss. Vi vet at reirene ofte legges på faste tradisjonelle steder, og enkelte observasjoner tyder på at de samme fuglene vender tilbake til samme reirplass år etter år.

Etter at NOF avd. Vest-Agder fikk oppgaven med oppsynet i fylkets sjøfuglreservater, tilbringer enkelte av oss svært mye tid i skjærgården sommerstid. Vi ønsket derfor å utnytte dette til nærmere studier av svartbaken. Ved hjelp av individuell fargemerking av reirunger, og muligens voksne hekkefugl, håper vi å øke våre kunnskaper om arten betraktelig.

Denne kunnskapen håper vi så kan brukes til en bedre forvaltning av sjøfuglene våre.

Vi har valgt ut to studieområder. det ene er vestre del av Mandal kommune, fra Mannefjorden til grensa mot Lindesnes. I dette området satser vi på å fargemerke samtlige reirunger hvert år. Ved hjelp av dette håper vi å få svar på en rekke spørsmål. Hvor gamle er ungene før de etablerer seg som hekkefugler? Vender de tilbake til samme område som de ble født i? Vil fugler født i en koloni etablere seg der, framfor i spredte par? Vil fuglene være tro mot den hekkeplassen de en gang har valgt, eller vil de flytte til bedre territorier etter hvert som de blir eldre og mer erfarne?

Svartbaken er kjent for å være monogam, men hva skjer når den ene fuglen i paret dør? Vil den gjenværende danne per med en ung fugl som ikke har hekket tidligere, eller vil den lokke til seg en make fra et dårligere territorium i nærheten? Hvordan varierer hekkesuksessen innen området og mellom årene? Er det for eksempel forskjell i hekkesuksess mellom de parene som hekker spredt og de som hekker i kolonier?

Dersom prosjektet følges opp tilstrekkelig lenge vil vi også kunne si noe om gjennomsnittlig levealder for fuglene.

Antall gjenfunn vil øke kraftig, og gi et mer nøyaktig bilde av våre fuglers trekk- og overvintringsområde. Det er også mye større sjanser til å få mange avlesninger på de samme fuglene, slik at deres bevegelsesmønster under trekk og overvintring kan avdekkes bedre. Sist, men ikke minst, vil en slik årlig totalopptelling av reir og ungeproduksjon i et relativt stort område være viktig som bestands-overvåkning.

Vårt andre studieområde er Farsund kommune. Her ønsker vi hovedsakelig å se på svartbak som er født og oppvokst i helt forskjellige biotoper, og deres valg av framtidig hekkeplass. Ønsker for eksempel en svartbak som er oppvokst i ferskvann fortrinnsvis å etablere seg som hekkefugl på et tilsvarende sted, eller er det like aktuelt for den å veksle til for eksempel å hekke i skjærgården.

Et annet mål er å se på hvor stor andel av vinterbestanden vår som utgjøres av lokale fugler. Her vil det sannsynligvis være en viss forskjell mellom voksne fugl og ungfugl.

Resultater 1997

Som nevnt ble prosjektet startet opp i 1997. Det utvalgte området i Mandal ble godt dekket, og 132 reir ble funnet. Disse produserte 195 unger, hvorav hele 190 ble fargemerket. Med årets erfaring håper vi å komme ennå nærmere en 100% dekning i 1998. Etter at ungene ble flyvedyktige så de ut til å holde seg minst noen uker i nærheten av reirområdet. Det ble ikke gjort noen stor innsats i å sjekke opp studieområdet utover høsten, men fra begynnelsen av september begynte det å komme avlesninger fra Danmark, Tyskland, Nederland og Frankrike. To ungfugler, begge fra Sånsumsområdet, holdt seg i Mandal sentrum fram til begynnelsen

av september, da de forsvant. Dette tyder på at de aller fleste ungfuglene forlater våre farvann innen utgangen av august. De foreløpige resultatene tyder også på at hekkesuksessen er betydelig bedre for par som hekker spredt, enn hos de som hekker i kolonier.

19. juni merket vi også en voksen fugl på Røyrholmen utenfor Hille. Dette var en fugl som hadde kilt seg fast i en sprekk, og var avmagret og svak da vi merket den. Det var med nød og neppe den kom seg på vingene, og den ble kraftig mobbet av de andre svartbakene i området. Vi hadde liten tro på at den ville klare seg, så det var en desto gledeligere overraskelse da den ble avlest i Hanstholm, Danmark så tidlig som 17. august.

I Farsundsområdet ble det merket 50 unger i 1997. Dette var noe mindre enn planlagt, hovedsakelig fordi både Nils Helge og Tor Oddvar reiste utenlands i den mest aktuelle merketiden. Likevel ble det merket et bra antall både i ferskvann og i skjærgården. Resultatene herfra tyder på at ungfuglene dro sørover like tidlig som i Mandal, og avlesningene kom fra samme område på strekningen Danmark - Frankrike. To fugler så ut til å slå seg til i området rundt Borshavn utover høsten. Den ene ble funnet død midtvinters, mens den siste var på plass helt til våren.

Oppfordring

For at prosjektet skal bli mest mulig vellykket håper vi flest mulig vil gjøre en innsats for å lese av fargemerkede måker. Som nevnt ser det jo ut til at de fleste ungfuglene trekker vekk fra våre områder om vinteren, men et og annet individ kan åpenbart bli igjen. Det er likevel viktig å få så mange avlesninger som mulig på ettersommeren, slik at vi kan si mer

nyøktig når ungfuglene forlater hekkeområdene. I tillegg blir det spennende å se om noen av ungfuglene fra 1997 dukker opp i våre farvann til våren/sommeren 1998. Jeg oppfordrer derfor samtlige til å bruke litt ekstra tid på å sjekke måkeflokker heretter.

Det må også nevnes at det de tre siste årene er fargemerket en rekke sildemåker i Vest-Agder, og de eldste av disse forventes å kunne dukke opp på hekkeplasser hos oss fra og med kommende sesong. I en rekke av våre naboland drives det også lignende prosjekter på de fleste måkeartene, så sjansene for å oppdage fargemerkede måker skulle så absolutt være til stede. Du skal heller ikke se bort fra muligheten til å dumpe bort i en ringnebbmåke, en kanadahettemåke eller noe annet snadder ved en grundig sjekk av måkeflokkene!

De ringene vi har benyttet på svartbakene (og sildemåkene) er **blå PVC-ringer med sort bokstav/tall kombinasjon**. Fuglene har en slik ring på det ene benet, og en vanlig stålring på det andre. Avlesninger kan rapporteres til følgende personer:

Tor Oddvar Hansen Tlf. 383 97 198
Runar Jåbekk Tlf. 382 61 053 / 901 22 901
Morten Helberg Tlf. 382 69 578

Opplysninger kan også sendes eller ringes til Lista Fuglestasjon, Lista Fyr, 4563 Borhaug på tlf./fax 383 97 588.

NOF avdeling Vest-Agder

Årsmelding 1997

Styrets sammensetning i 1997 har vært:

Runar Jåbekk formann
Finn Jorgensen sekretær
Truls W Andersen kasserer

Øyvind Fjeldsgård Kristiansand lokallag
Gunnar Gundersen Mandal lokallag
Kåre Olsen Lista lokallag

Varamenn:

Birger Westergren Kristiansand lokallag
Ole Aa Brattfjord Mandal lokallag
Kjell Grimsby Lista lokallag

Møterett:

Jan Erik Røer for Lista Fuglestasjon
Knut S Olsen for Piplerka

Siden forrige årsmøte er det avholdt 2 styremøter. I tillegg har det vært regelmessig kontakt mellom styremedlemmene pr. telefon. Foreningens viktigste oppgave i 1997 har vært oppsynet og registreringene i Vest-Agders sjøfuglreservater. Oppsynet fungerte meget bra i 1997, og vår oppdragsgiver, fylkesmannens miljøvernavdeling, er svært godt fornøyd med vårt arbeid. Også i år har vi brukt mye tid på å dokumentere forstyrrelser i sjøfuglreservatene etter at ilandstigningsforbudet går ut 15. juli. Det ser nå ut til at vi har klart å overbevise miljøvern-avdelingen om at denne saken må prioriteres. Det er derfor godt håp om at ilandstigningsforbudet blir utvidet til 01.08. fra og med 1999.

I tillegg har foreningen gjennomført de tradisjonelle hekkeregistreringene av sjøfugl og de to årlige vinterregistreringene av vannfugl. Det er også gjort en betydelig innsats på vinteratlasregistreringer. NOF valgte fossekall til årets fugl i 1997. Aktiviteten knyttet til denne arten er normalt svært høy hvert år i Vest-Agder, men det ble likevel økt satsing i 1997, spesielt i vestre del av fylket. Det er i hovedsak hekkeregistreringer som er utført, og i løpet av 1998 vil det i Piplerka bli publisert et anslag over fossekallbestanden i Vest-Agder.

I tillegg til de tradisjonelle prosjektene har foreningen svart på diverse henvendelser og høringer. Nils H Lorentzen, Kurt Jerstad, Inge Flesjø og Runar Jåbekk representerte Vest-Agder på hovedforeningens landsmøte på Stiklestad i mai. Runar Jåbekk deltok i tillegg på NOF's landsstyremøte på Klæbu i august. Eldar Wrånes og Runar Jåbekk deltok på det årlige oppsummeringsmøtet hos fylkesmannen angående sjøfugloppsynet.

Angående økonomi henvises det til regnskapet. For arbeidet i de enkelte komiteene henvises til egne årsmeldinger.

Runar Jåbekk - leder

LRSK's årsrapport for 1997.

LRSK Vest-Agder har i 1997 bestått av Gunnar Gundersen, Nils Helge Lorentzen, Jan Michaelsen, Eldar Wrånes og Tellef Barøy Vestøl (sekretær).

LRSK har i 1997 mottatt 149 saker, en nedgang på 43 fra 1996. Av disse ble 44 sendt videre til NSKF. Av de resterende 105 sakene ble 99 godkjent, mens 1 ble underkjent og 5 er avventende. En underkjent sak fra 1994 som ble tatt opp igjen i 1996 står fortsatt på avventende. 6 saker fra 1996 står også på avventende. Det årlige LRSK-møtet ble avholdt 16. november på Sånum i Mandal.

Sekretæren sliter fortsatt med å komme i

rute med å publisere LRSK-rapportene senest et år etter at observasjonsåret er avsluttet, og klarte det heller ikke i 1997.

Det har kommet to publikasjoner fra LRSK i 1997:

Vestøl, T.B.: *Fugler i Vest-Agder 1995*. Piplerka nr 1 1997 side 5-43. (Observasjoner av arter på rapporteringslista, hovedsakelig fra 1995.)

Vestøl, T.B.: *Sjeldne fugler i Vest-Agder 1995*. Piplerka nr 2 1997 side 119-134. (Godkjente observasjoner fram til og med 1995.)

En oversikt over NSKF-saker behandlet i 1996 og 1997 er sendt til Piplerka, men blir ikke publisert før i nr 1 1998.

LRSK har bidratt med observasjoner fra Vest-Agder til NFKF's rapport «Fugler i Norge 1996» som skal komme på trykk i Vår Fuglefauna nr 5-97, og har dessuten svart på diverse henvendelser om funnoversikter for enkeltarter.

LRSK's adresse:

LRSK Vest-Agder
Tellef Barøy Vestøl
Brekne
4563 Borhaug
Tlf: 38 39 21 09
E-mail: tellef.vestol@bredero.no

Tellef Barøy Vestøl - sekretær
Lista, 18. mars 1998

NOF avd. Vest-Agder - regnskap 1997.

Driftsregnskapet	1996	1997	Budsjett
Inntekter			
Prosjekter	90250,00	82000,00	94000,00
Annonser Piplerka	1000,00	750,00	1000,00
Abonnement Piplerka	2200,00	2000,00	2100,00
Vervekampanje NOF		1500,00	

Skrapelodd	782,00		
Renter	376,83	104,90	150,00
Overført fra minnefond		9000,00	
Div. inntekter	1500,00		1000,00
SUM INNTEKTER	96108,83	95354,90	98250,00
Utgifter			
Prosjekter	61850,00	48000,00	82000,00
Trykking Piplerka	18880,00	20595,00	22000,00
Porto Piplerka	1420,00	1888,00	2000,00
Div. utg. Piplerka	283,50	840,00	600,00
Landsmøtet 1997	1895,00	525,00	
Årsmøte NOF - 1995	1400,00		
Årsmøtet/Styremøte NOF	605,00	1793,00	1000,00
Kontorutgifter	695,00	2105,51	1500,00
Div Utgifter	1705,00	100,00	500,00
Minnefond		4500,00	
Vervekampanjen			750,00
Innkjøp PC		13995,00	
Bankkostnader	146,00	87,25	200,00
SUM UTGIFTER	88879,50	94428,76	110550,00
Driftsresultatet	7229,33	926,14	-12300,00
Balanse			
Beholdning 1/1	17988,46	25217,79	
Beholdning 31/12			
*Bank	5590,22	23035,01	
*Post	7019,07	1443,92	
*Kasse	2016,50	1665,00	
*Kortsiktig fordring	10592,00		
Sum 31/12	25217,79	26143,93	

C.A.Jacobsens Minnefond:	119980,20	115458,75
Truls Wexhal Andersen	Mette Andersen	Oslo 19/3-98
<i>Kasserer (sign)</i>	<i>Revisor (sign)</i>	

Kommentarer til regnskap og budsjett.

Regnskapet.

Inntekter prosjekter:

Oppsyn med sjøfuglreservat:	60.000,-
Hekkerregistreringer sjøfugl:	10.000,-
Sjøfugltelling 1998:	6.000,-
NINA	6.000,-
Sum	82.000,-

Vi har overført fra minnefondet 9000 kroner som er delt ut.

Utgifter prosjekter:

Mandal lokallags oppsyn	25.000,-
Kr.sand lokallag sjø-/vannfugl	7.000,-
Hvitryggspett, Per Kr. Stokke	6.000,-
Sjøfuglrapport	10.000,-
Sum	48.000,-

Budsjett 1998.

Styret legger frem et budsjett som vil gi et driftsresultat på -12.300 kroner. Underskuddet skyldes forskyvninger i utbetalingene fra 1997. Videre vil vi ha en liten økning i de faste utgiftene som porto og trykking. Vi forventer en inntekt for sjøfuglloppsyn på 65.000 kroner. Vannfugl

6.000 kroner. Sjøfugl hekkeregistreringer 10.000 kroner. Forventet salg av sjøfugldata rapport fra 1993 på 15.000 kroner. Omløpet av penger i fylkeslaget øker. Økonomien er fortsatt stabil men sårbar. Styret ønsker derfor ikke å gjøre noen ekstra investeringer det neste året.

Truls Wexhal Andersen - *kasserer (Sign)*

Årsmelding Piplerka 1997.

1997 var den 27. årgangen av bladet, det ble et godt år for bladet med 3 hefter, totalt sidetall ble på 212 sider. Heftene utkom i mai og oktober 1997, samt i mars 1998. I alt har 12 forskjellige forfattere bidratt med variert stoff av høy kvalitet - takk til alle disse !

Det siste heftet ble (som vanlig) sterkt forsinket av forskjellige årsaker. For å komme ajour med bladet til neste år har styret i NOF avd. Vest-Agder foreslått at nummer 2 og 3 1998 kan gis ut som et dobbeltnummer til høsten, mens det fra og med 1999 satses på to hefter (Nr 1 og 2) på våren og det tredje heftet på høsten. Dette forslaget bygger på erfaringen vi har fått at det kommer inn mere stoff i løpet av vinteren enn om sommeren. Jeg håper selvfølgelig på at det kommer inn så mye stoff at vi klarer å gi ut tre hefter også i 1998, men det er opp til medlemmene hvor mye stoff som kommer inn til redaksjonen. Uansett innser jeg at det kan bli vanskelig å få ut mer enn 1 hefte til før sommeren.

Heller ikke i 1997 ble det utgitt noe supplement til Piplerka, men Lista Fuglestasjon er nå snart på trappene med en fellesrapport for årene 1995-96.

Noe av det mest positive som har skjedd med bladet i det siste er at vi endelig har klart å spore opp en ny tegner. Han heter

Kristian Støle og er medlem i Kristiansand Lokallag. Jeg har mottatt en del meget gode tegninger, og har også forstått det slik at flere er på vei. Det var på høy tid at vi fikk inn nye tegninger, vi hadde nemlig gått helt tomme for tegninger som ikke var brukt fra før.

Samarbeidet med Heglands Trykkeri i Flekkefjord har i -97 gått knirkefritt, så vi kommer til å fortsette å trykke bladet her i 1998. Også når det gjelder layout kommer vi til å fortsett i samme spor som i -97.

Til slutt vil jeg bare slå fast at det aller meste er av interesse når det gjelder stoff som kan publiseres i bladet, så det er bare å sette seg ned å skrive !

Knut S Olsen - *redaktør.*

Stavanger 19.03.98

NOF, Lista lokallag Årsmelding 1997

Årsmøtet ble avholdt på Herredshuset, Vanse den 31.1.1997. Følgende ble valgt inn i styret for 1997:

Formann: Kåre Olsen (ikke på valg)
Nestformann: Kjell Grimsby (gj.v.)
Sekreter: Geir H Stølen (gj.v.)
Kasserer: Knut S. Olsen (gj.v.)
Styremedl.: Tor Oddvar Hansen (gj.v.)
Lars Bergersen (ny)
Varamenn: Nils H. Lorentzen (ny)
Eivind Hansen (gj.v.)

Medlemsmøtene har fulgt det tradisjonelle opplegget med ett hovedtema - oftest i form av et lysbildeforedrag. Ellers har det vært faste innslag med siste nytt, orientering om foreningssaker, konkurranse samt en enkel bevertning. Det har vært avholdt 4 vanlige medlemsmøter. 2 planlagte møter måtte dessverre avlyses. Opp-

slutningen på møtene var dessverre fremdeles temmelig laber, med gjennomsnittlig 7 frammøtte, d.v.s. samme som i fjor. Hovedtemaene på disse møtene var:

19.02. *Vadefugler under Listas vårhimmel.*

Ved Tor O. Hansen..

19.03. *Natur og fugleliv i Njardarheim*

Veidemark. Ved Kåre Olsen.

23.04. *Fossekalen - årets fugl 1997.*

Ved Kurt Jerstad.

22.10. *Fugl og folk i Borneos regnskog.*

Ved Tor O. Hansen.

I tillegg kommer 5 seniormøter (aldersgruppe 17 år og oppover) i foreningens hytte ute i Fugleviga. Disse seniormøter (5 stk.) har også fungert som styremøter. Der har vi hatt opp det meste som angår fugl og forvaltning av naturen i vårt distrikt. Blant de mange emnene kan nevnes: Fugl, natur og forvaltning av Lista flystasjons område/Slevdalsvannet. Lundevågen fuglefredningsområde og industriutbygging, STATNETTS planlagte ilandføring av kabler på Lista og bygging av kraftlinjer Farsund, Kvinesdal og Sirdal kommuner. Ellers diverse prat og diskusjoner om foreningsaktiviteter på Lista og i Sirdal.

Ekskursjoner ble det avholdt 6 av i 1997 - 1 mindre enn i fjor. Oppslutningen var ikke den helt store, med bare 5 i snitt (8 i fjor). Dårlig vær må ta noe av skylden for dette. Turene gikk til:

13.04. *Listastrendene Havika - Kviljo-
odden + Hanangervannet.*

25.05. *Skreli-heia.*

06.06. *Nattekursjon Lista rundt.*

13. - 15.6. *Fjelltur til Taumevatnområdet,
Sirdal sammen med Sirdal
fugleforening.*

19.10. *Monstremyr, Flekkefjord.*

16.11. *Nordhasselbukta - Tjorveneset.*

Ellers deltok endel av foreningens medlemmer som vanlig i en rekke aktiviteter. Nevnes kan her:

Vannfugltellingene hvor vi dekket kommunene Sirdal, Kvinesdal, Hægebostad, Flekkefjord, Farsund og Lyngdal i januar og mars. Resultatet blir publisert i Piplerka nr 3/1997.

Vadefugltellingene i august (2.420 og 3.728 ind), september (2.304 og 774 ind) og oktober (2.251 ind) ble utført langs Listastrendene, vann og våtmark samt i jordbruksområdene på Lista.

Hekkerregistreringer av sjøfugl, ender, vadere og våtmarkssangere i Farsund kommune ble utført som ledd i overvåkingen av disse artene.

Oljeskadde og døde sjøfugl - en registrering langs Listastrendene. Til sammen ble det funnet 165 stk, hvorav 91 m/olje, 49 u/olje og 25 usikre (rester). Se Piplerka nr 2/1997.

Hagefugltelling på enkelte foringsplasser på Lista.

Vinteratlas registreringer ble gjennomført i de fleste av rutene i vestre deler av fylket. Dekningen av flere av rutene, særlig inne i landet, er fremdeles ikke god nok.

Søppelrydding i Nordhasselvika - Steinsvika i april. 10 deltagere plukket opp 60 sekker med plast og flasker i alle fasonger + masse større kolli i forskjellige utgaver.

Lista ringmerkingsgruppe har igjen hatt et aktivt år med flere tusen fugl merket, de fleste på Lista fyr, Flekkefjord og i Sirdal.

Ullerøy orn stasjon ble formelt nedlagt i sommer fordi Farsund kommune ønsket å pusse opp det gamle huset vi lånte til feriested for kommunens ansatte. Båten er også blitt solgt.

PR-virksomhet. Formannen har holdt en del lysbildeforedrag om natur og fugleliv på Lista i diverse foreninger og lag i Farsund kommune.

Økonomien i 1997 har vært god. Medlemstallet var ved årsskiftet 131 betalende medlemmer.. Dette er en oppgang på 4 siden 1996. 29 av medlemmene er kvinner, ellers kan nevnes at 16 er junior-, 86 er senior- og 29 er familiemedlemmer. Mange av medlemmene er dessverre nokså passive og de fleste av aktivitetene er utført av en kjerne på 15 - 20 medlemmer.

Geir H. Stølen - sekretær

Lista, den 29.1.1998.

Sirdal Fugleforening

Årsmelding for 1997

(Sorterer under Lista lokallag)

Sirdal fugleforening har lagt bak seg et meget aktivt år. Medlemstallet har vært litt varierende ved oppslutningen av vårt program. Vi har hatt et rikt og varierende opplegg på våre medlemsmøter og turer. Fjellturen var nok en gang høydepunktet for våre ekskursjoner, noe også deltakermassen forteller om.

I 1997 har foreningen satset godt på fossekallen som i Norge var valgt til «årets fugl 1997». Vi la ned stor dugnad og fikk markedsført oss veldig godt på byggedagene på Kvæven. Ellers har det vært satset på ringmerking, noe som har vært populært blant våre medlemmer. Ved Tonstad og Sinnes skule har Sirdal Fugleforening deltatt med konsulentarbeid, og derved bidratt til å øke interessen for fuglelivet i Sirdal kommune.

Styrets sammensetning i 1997:

Formann: Kjell Grimsby (Gj.v. 2 år)
Sekretær: Asle Kregnes (nyval 2 år)
Kasserer: Berit Robstad (nyval 2 år)
Styremedl.: Nils Inge Gauthun
Ingvald Ekeland

Medl.tall: Junior: 7 medl.
Senior: 14 medl.
Fam.medl.: 13 medl.
Totalt: 34 medl.

Medl. kontingenten var som følger:

Junior: kr 35,-
Senior: kr 75,-
Fam.: kr 10,-

Medl.møter: 11 møter inkl. årsmøtet - 6 vinter og vår samt 5 på høsten. Tema: Fossefall v/Kurt Jerstad (Hovedoppg. på arten) (*medl.møte med best oppslutn. - 15 pers.) Fuglekasser; snekring/utplassering og pullus-merking. Fuglesang og vårfugler v/Øksendalstjernet. Ellers har vi hatt ett fellesmøte m/Sinnes yngres.

Medl.turer:

- 1) Altastur Oftedal
- 2) Fossefall oppstilling
- 3) Dragøy v/Hidra. Båttur og reg. av Dragøy.
- 4) Blåstrupeprosjektet m/overnatting på Flatstøl.
- 5) Fossefallprosjekt. Telling/Ringmerking.
- 6) Fjelltur til Taumevassheia - 8 deltakere. (max tur)
- 7+8) Mønstromyrtur trekkstudier og ringmerking.
- 9) Jærentur m/guide Jørn Nesvold.
- 10) Atlastur i Øykjeheia m/kjentmann G Visland

Prosjekter: *Fuglekasser:* Stort sett vedlikehold av eksisterende kasser. Det er blitt plassert ut ca. 25 småfuglekasser og 4

uglekasser m/konstatert hekking.
Blåstrupe: 27 ind er blitt fargemerket. 121 ind pullusmerket + juv/1K. *Ringtrost*: Kun reg. v/fjellturen og i forbindelse med blåstrupeprosjektet. *Fossefall*: Undersøkt utbredelsen i Sirdal. Territorium / parforhold. Fangst og fargemerking av adulte ind. samt innhenting av biometriske mål. Reg. av reirplassering og ringmerking av unger. Resultat: 13 ad. + 1 tysk ind. fargemerket. 32 pull r.m. God oppslutning om prosjektarten.

Andre aktiviteter: Sirdal fugleforening har hatt et godt samarbeid med skolene i kommunen. Dette har gjenspeilet seg ved at fugleforeninga har bistått skolene i deres miljøopsatsing og læren om fugl. Undertegnede synes det har vært en meget fin respons og et fint samarbeide med skolene. Vi har først og fremst vært knyttet til ringmerking. (Fuglenes oppbygging og de forskjellige årsdrakter, samt trekk og betydning av ringmerking) Sinnes skole har da også deltatt på blåstrupeprosjektet. (Feltarb.)

Sirdal fugleforening satser mye på ringmerking av fugl. Dette synes da også å være et emne med god deltagelse. I 1997 er det blitt ringmerket 2516 ind. fordelt på 41 arter + 1 underart (C.fl.cabaret = liten gråsisik) Det finnes 1 merke m/A-lisens (Alle arter/alle fangstredskaper), 1 merke m/B-lisens (Pullus merking), samt at vi har 2-3 under opplæring for B-lisens.

Også i 1997 deltok foreningen på byggedagene. Vi arrangerte natursti både på lørdag og søndag, i et forrykende regnvær på lørdag og i litt bedre vær på søndag, som tradisjonelt er en mindre aktiv dag. Dette dugnadsarbeidet gav foreningen en inntekt på kr. 576,- (Fikk gaver fra Tonstad Motorservice, SR-Bank, Focus

Bank, Tonstad Foto samt Tonstad S-Marked)

Sirdal fugleforening deltar i fuglevakta, et landsomfattende fuglevern-arbeide. Oppsyn med truede fuglearter og deres leveområder.

Styret takker for et fint fugleår som vi har lagt bak oss.

Kjell Grimsby - *formann*

NOF, Mandal lokallag Årsmelding 1997

Styret har i 1997 bestått av :

<i>Gunnar Gundersen</i>	<i>formann</i>
<i>Roy Herman Olsen</i>	<i>kasserer</i>
<i>Thomas Bentsen</i>	<i>sekretær</i>
<i>Martin Lie Pedersen</i>	<i>styremedlem</i>
<i>Morten Helberg</i>	<i>styremedlem</i>

Det er 34 medlemmer som har betalt kontingent for 1997, noe som er en reduksjon på 4 fra fjoråret.

Årsmøtet ble avholdt 6. januar. Ellers har det vært 3 møter på våren og 3 møter på høsten, pluss det tradisjonelle julemøtet som avslutning. 2 styremøter er avholdt. Møtene ble flyttet fra det tradisjonelle lokalet i Mandalshallen til mer intime og koselige lokaler på Risøbank. Dette så ut til å være en suksess, og oppmøtet på medlemsmøtene varierte fra 8 - 10 og opp til 19 medlemmer. Takket være Ole B sin rekrutteringskampanje dukket det opp 3 nye juniorer sist høst, noe vi virkelig verdsatte. Vi håper på flere nå i 98. Av våre 34 betalende medlemmer er nesten samtlige medlemmer av hovedforeningen, noe som er den beste oppslutningen på landsbasis. På møtene har vi vist lysbilder, belyst pågående og framtidige prosjekter, men ikke minst avansert fra brus og opp til kaffe med tilhørende boller på møtene. Vi

har lagt mer vekt på å få igang praten rundt bordet, mot kun å gjennomføre et fastsatt program.

Av ekskursjoner og feltaktivitet kan følgende nevnes; Vannfugltelling i januar og mars, vinteratlas fikk meget god dekning og pr. dato har Mandalsruten 124 registrerte arter, noe som gir den en solid tredjeplass i landssammenheng. Fuglekasseprosjektet er blitt fulgt opp og de fleste medlemmene fyller nå ut kasseskjemaer.

Oppsynet med sjøfuglreservatene er blitt utført, og det er sendt rapport til Miljøvernavdelingen med dokumentasjon på store forstyrrelser i reservatene etter at ilandstigningsforbudet blir opphevet den 15. juli. Dette ser ut til å gå mot en løsning og, vi anbefaler at fristen forlenges til 31. juli. Den tradisjonelle 2. påskedagsturen ble avholdt, mens nattsangerekskursjonen ble flyttet til havsvalfangst ved Lindesnes. Ringmerkningsgruppen har fått gjennomført sine oppgaver med satsing på havsval som beste meritt. Hele 127 svaler var innom nettene. Grønnefinkmerkingen i Ronekilen har gitt eventyrlige mengder og mer enn fire tusen ind. har fått en liten hilsen fra oss om foten. Totalt er det merket i overkant av 14500 fugl i 1997.

Når det gjelder naturvernsaker har vi ikke vært så veldig aktive i 1997, men resultat av tidligere års hektiske kamp har båret frukter. Vi tenker da mest på «slaget på Valle», hvor Mandal golfklubb ønsket å utvide sitt område med et bitte lite hull på Lille Valleholmen. Lokallaget bidro med uttalelse tidlig i saken, og dette har hele tiden blitt brukt som argumenter mot utbygging. Vi ser også at kommunen til en viss grad viser hensyn til de områder som vi har påpekt som viktige fuglelokaliteter selv om de ikke har noe formelt vern. Men dessverre ser vi så alt for ofte at en seier i

slike saker i løpet av få år blir snudd til motpartens fordel.

Ellers jobbes det med en jubileumstur til Danmark, da lokallaget blir 20 år i 1998. Vi mener at de første turene til Danmark har betydd så mye for lokallagets eksistens at vi vil hedre dette med å legge turen til tradisjonelle områder nær Vejlerne naturreservat.

Styret - Mandal lokallag

NOF, Kristiansand lokallag Årsmelding 1997

Styret har i 1997, som i fjor bestått av:

<i>Birger Westergren</i>	<i>leder</i>
<i>Øyvind Fjeldsgård</i>	<i>nestleder/kasserer</i>
<i>Harde Johannessen</i>	<i>sekretær</i>
<i>Svein Haakonseth</i>	<i>styremedlem</i>
<i>Sigve Hornnes</i>	<i>styremedlem</i>
<i>Yngvar Løkken</i>	<i>varamedlem</i>

Styret har avholdt 4 styremøter i løpet av året.

Foreningen har hatt 98 betalende medlemmer. Det er 15 mer enn i fjor. Medlemskontigenten har vært kr 75,- for fullt medlemsskap.

Det har blitt holdt syv innemøter og ti turer. I tillegg har vi deltatt på musèets dag, årsmøtet for NOF avd. Vest-Agder og hatt fuglekassesnekring. Tema for møtene har vært: Fugler i nærmiljøet, fugleforing, fuglesang, Fokstumyra, fugler i Sibir og gåsegribbene på Golanhøyden.

Innemøtene har som vanlig blitt holdt på lærerskolen. Det har kommet 25-35 på disse, noen nye.

Av utemøter kan nevnes den tradisjonelle vannfugltellingen, fuglesangekursjoner

til Odderøya, Kvernhusvannet i Søgne, Gillsvann og Kvislevann. Ellers har turene gått til Lista, Hovden, Bragdøya og Søgnejordene.

Som et ledd i å øke den utadrettede virksomheten ble vi i 1997 for første gang oppført i telefonkatalogen. Det har ført til at leder Birger Westergren har fått mange oppringninger. Vi har også vært engasjert i Helleviga naturskole og Miljøhuset på Tangen, og fungert som konsulent for speiderforeninger, lærere og historielag.

Som i fjor har fuglesangekursjonene vært veldig populære. Det har møtt opp ca. 50

på disse, og en gang var det ca. 200 ! Vi har også fulgt opp fuglekasse-prosjektene våre i Dyreparken, Ravnedalen, Agder Naturmuseum, Otra Elvepark og Odderøya, i tillegg til det store kattugleprosjektet. Kassene har blitt sjekket, tømt og vedlikeholdt.

For å hjelpe fuglene gjennom vinteren på en rimelig måte har vi, som tidligere år, kjøpt inn solsikkefrø og annet fôr som vi har solgt til medlemmene for en rimelig penge.

Harde Johannessen - sekretær
Kristiansand 8. mars 1998.

Norsk Ornitologisk Forening, Lista Lokallag

Regnskap 01.01.97 - 31.12.97.

Beholdning 01.01.97:

Kasse	1 907,25
Postgiro	4 666,70
Postbanken	20 485,-
Sparebanken Sør	163,-

Inntekter 1997:

Medlemskontigenter	5 757,50
Beverting medlemsmøter	340,-
Salg av NOF-artikler	280,-
Salg av solsikkefrø og meiseboller	10 109,-
Overnatting Fugleviga	180,-
Salg av båt	3 000,-
Renter	347,28
Kulturmidler fra Farsund kommune	800,-
Søppelplukking for Fylkesmannen	2 800,-
Vilttilskudd: Ilanddrevne sjøfugl -97	3 000,-

Utgifter 1997:

Porto og gebyrer postgiro	2 650,25
Beverting medlemsmøter	551,50
Kjøp av solsikkefrø og meiseboller	9 399,50
Kontorutgifter	482,50
Utgifter fotogruppa	239,-
Foredragsholder medlemsmøte (kjøreutgifter)	420,-
Forsikring båt	273,-
Godtgjørelse til søppelplukkere (kr 100,- pr. pers.)	1 000,-

Vannfugltelling 1997 (kjøreutgifter)	3 340,-
Sjøfugloppsyn 1997 (kjøreutgifter + godtgjørelser)	9 753,-
Ilendrevne sjøfugl 1997 (kjøreutgifter)	1 452,-
Vadefugltelling 1997 (kjøreutgifter)	489,-
Beholdning 31.12.97:	
Kasse	3 038,50
Postgiro	2 288,24
Postbanken	18 296,-
Sparebanken Sør	164,-
Balanse	53 835,73
	53 836,49

Knut S Olsen - kasserer (sign.)
Stavanger 21.01.97

Norsk Ornitologisk Forening, Mandal Lokallag

Regnskap 01.01.97 - 31.12.97.

INNETEKTER:			
Kontigenter	3200		
Inntekter møter	2200		
Salg solsikke	7115		
Renteinntekter	68		
Sjøfugloppsyn	16380	sum	28963

UTGIFTER:			
Sjøfugloppsyn	8330		
Bankomkostninger	78		
Porto	495		
Boller, brus, kaffe	1092		
Innkjøp solsikke	7620		
Postboksleie	100		
Utgifter båt	1823		
Leie lokale	515		
Blomster julemøte	140		
Tang	300		
Renter og gebyr lån	260	sum	20752

OVERSKUDD **8211**

Beholdning 1.1.97	6464
Overskudd 97	8211
Nedbetalt lån	-5924
Beholdning 1.1.98	8751

Ny saldo kasse	4412
Ny saldo bank	3210
Ny saldo postgiro	1129
sum	8751

Restgjeld lån	0
----------------------	----------

Norsk Ornitologisk Forening, Kristiansand lokallag

Regnskap 01.12.96 - 30.11.97

DRIFTSINNTEKTER

3001	Medlemskontigent	8 300.00
3022	Salg solsikke	32 840.00
3023	Div før	3 380.00
3024	Salg CD og kassetter	14 746.00
3025	Salg T-Shirt	240.00
3232	Sjøfugloppsyt	6 095.00
3611	Fuglekasseprosjekter	10 000.00
3612	Vannfugltelling	2 000.00
3613	Brosjyrer	4 400.00
3615	Salg fuglekasser/automater	1 505.00
3940	Inntekter turer	360.00
3990	Diverse inntekter	1 400.00

SUM DRIFTSINNTEKTER 85 266.00

DRIFTSKOSTNADER

4150	Porto	3 721.80
4990	Diverse utgifter	1 503.50
5130	Utgifter årsmøte	641.00
5220	Kontorutgifter	670.13
5221	Brosjyrer	5 652.00
6110	Ringmerking	3 260.60
7611	Utgifter fuglekasseprosjekter	1 947.00
7612	Vannfugltelling	100.00
7613	Sjøfugloppsyt	2 020.00
7615	Utgifter fuglekasser/automater	1 015.00
7616	Kassetter/CD	14 950.65
7617	Kjøpt T-Shirts	2 150.00
7620	Utgifter møter	2 420.08
7625	Andre arrangementsutgifter	2 062.44
7710	Annonseutgifter	2 542.42
7940	Utgifter turer	1 009.00
7950	Kjøp solsikke	36 452.20
7951	Kjøp før	3 162.80
7952	Medlemsperm	2 147.58

SUM DRIFTSKOSTNADER 87 428.20

DRIFTSRESULTAT -2 162.20

FINANSIELLE POSTER

8010 Renteinntekter 380.26

RESULTAT AV FINANSIELLE POSTER 380.26

ÅRSRESULTAT -1 781.94

Øyvind Fjeldsgård - kasserer
Kristiansand 30.11.1997

Revidert 02.01.98
Peder Knutson

NOF avdeling Vest-Agder

Referat fra årsmøtet 20.03.98

Årsmøtet i NOF avd. Vest-Agder ble, tradisjonen tro, avholdt på Risøbank ved Mandal. Frammøtet var heller magert med kun 12 personer representert. Vi har tidligere vedtatt at årsmøteinnkallingen skal ut for nyttår, slik at de ulike lokallagene kan få dette med i sitt trykte program. Dette ble kanskje så tidlig at møtet var gått i glemmeboken. Møtet ble åpnet av formann Runar Jåbekk. Runar ble valgt til møteleder, Jan Erik Røer til oppleser av årsmeldinger (grunnet Runars reduserte stemmebånd og andres fravær), mens undertegnede, Finn Jørgensen, ble valgt til referent. Årsmøteinnkallingen ble godkjent uten merknader.

Det ble avholdt et kort styremøte før møtet startet. Årsmøtesakene ble gjennomgått.

Sakslisten ble lest opp. Det kom på enkelte punkter under eventuelt, bl.a. dvergdykkerprosjekt og hønsehauk.

Årsmeldingen for 1997 ble opplest. Denne er gjengitt i sin helhet annet sted i dette nummeret. Årsmeldingen ble godkjent uten merknader fra årsmøtet.

Regnskapet for 1997 ble gjennomgått av kasserer Truls Andersen. Dette var revidert og meget ryddig presentert. Regnskapet ble godkjent uten bemerkninger.

Budsjettet for 1998 ble gjennomgått av kassereren. Grunnet store overføringer av prosjektmidler blir det i år budsjettet med et underskudd på 12.300,-. Jan Erik stilte spørsmål med de store uttakene til prosjektene. Burde det ikke

heller være noen kroner på konto? Runar sier at vi prinsipielt ikke sitter på penger i fylkeslaget, men betaler dette ut til lokallagene, noe som har fungert fint i en årrekke. Jan Erik mente vi burde spesifisere overførte prosjektmidler slik at det ikke så ut som vi kjører årets prosjekter med underskudd. Det var stor enighet om dette, og det vil bli rettet opp med neste anledning. Videre redegjorde kassereren for framtidig føring av regnskap. Det var ønske om strengere bruk av kvitteringer som skulle stemme opp mot bankuttak. Dette var årsmøtet enig i, og det måtte følges nøye opp. Budsjettet ble godkjent.

C.A.Jacobsens minnefond. Kassereren orienterte. Fondet står nå bundet på fastrente til like i overkant av 4 %. Styret har valgt å fortsette å ha pengene på bank,



Leder Runar Jåbekk viser frem jubileumskaka.
Foto: Kåre Olsen.



Kasserer Truls Andresen viser lysbilder, til høyre sekretær Finn Jorgensen. Foto: Kåre Olsen.

kontra aksjespekulasjoner. I år vil det bli utdelt kr. 3.500,- til Kr.sand ringmerkningsgruppe til kjøp av lydutstyr til merkingen ved Timenes. Bernt mente vi kunne oppmuntre ungdom til å søke fondet, og deretter se på det som en form for rekruttering. Årsmøtet var svært enige i dette. Videre ble det oppfordret til å skrive litt om fondet i Piplerka. Status for fondet pr. 31.12.97 er kr. 115.458,75.

Komiteer: Det vises til egne årsmeldinger fra LRSK, vannfugltelling, vinteratlas og Piplerka. Tellef fikk mye ros for solid artsomtale og Knut fikk bare godord for sitt arbeid med Piplerka. Det ble oppfordret til mer oppsøkende journalistikk med tanke på oppfølging av blåråkehistorien på Birkenes, med alle dens besøk på godt og ondt. Videre ble det ytret ønske om skrivning av førstefunn i fylket m.m. Småstykkene som vi har sett noen av er veldig gode og en styrking av bladets kvalitet.

Valg: Det ble gjenvalg på alle nivå og styret vil derfor bli seende slik ut:

Runar Jåbekk -formann
Finn Jorgensen -sekretær

Truls Andersen -
kasserer
Øyvind Fjeldsgård -
styremedlem
Gunnar Gundersen -
styremedlem
Kåre Olsen -
styremedlem
Varamenn:
Birger Westergren -
Kr. sand
Ole Aa. Brattfjord -
Mandal
Kjell Grimsby -
Lista

Følgende har moterett:
Redaktør av Piplerka
-(Knut Olsen)

Leder av Lista Fuglestasjon -(Jan E. Roer)

Eventuelt. Hønehauk. Vi vil prøve å få gjort noe, men ser at det er en art som krever mye tid i felt. Vi ønsker å sjekke opp eldre hekkelokaliteter og ser på evt. biotopendringer. Forsatt er det problemer i indre bygder i Vest-Agder med lokalbefolkningens holdninger til rovfugl og vi vet at det foregår rasing av reir. Runar vil kontakte miljøvernavdelingen og se på gamle viltområdekart. Vi vil prøve å nytte oss av Kr.sand lokallags erfaringer med rovfuglreir, samt ta kontakt med Trond Rafoss som er god på spurve og hønehauk. Etter dette vil vi prøve oss på et totalanslag over bestanden i fylket. Vi trenger nok mer enn en sesong på dette arbeidet.

Dvergdykker. Vi fikk ikke støtte fra viltfondet til kartlegging av dvergdykkerbestanden i fylket. Vi vil allikevel oppfordre medlemmene til å gå ut og sjekke aktuelle områder i fylket. Finn oppfordres til å samle inn data og evt. skrive litt om dette i Piplerka.

Underholdning: Truls holdt en lysbildekonkurranse. Det var mange svært fine, og noen mer spesielle bilder, av ulike fuglearter. For de artene som var vriene, viste han, ved gjennomgangen, et bedre bilde av disse, slik at vi kunne se at det var riktig art. Konkurransen ble vunnet av Nils Helge.

Jeg vil anta at det var få som gikk sultne fra dette møtet, da vi riktig hadde forberedt oss godt med jubileumskake og flere fat med smørbrød. Om vi regner ut hvor mange smørbrød hver av oss satte til livs, tror jeg overraskelsen blir så stor at den neppe egner seg for presentasjon i Piplerka.

Det offisielle årsmøtet ble hevet ved 23 tiden, mens de mest ivrige ble værende til langt over midnatt.

Finn Jørgensen - referent

Nytt fra naturvernfronten - pr. mai 98.

Av Kåre Olsen

Pløying i naturreservat i Lindesnes.

En gårdbruker er nylig dømt til å betale 7000 kroner for å ha pløyd 17 meter på en strandeng i Kjerkevågen naturreservat i Spangereid. I tillegg må vedkommende punge ut med 2000 kroner i saksomkostninger. Retten mente at gårdbrukeren brøt fredningsforskriftene for området da han - etter eget utsagn - ville fjerne den rustbeskyttende malingen på plogskjærene ved å pløye i sanden og grusen i sjøkanten. Vegetasjonen ble skadet ved pløyingen og i tillegg brøt han forbudet mot motorisert ferdsel inne i naturreservatet. I straffeskjerpende retning viste retten til at gårdbrukeren var klar over at han brøt vernebestemmelsene ved å

pløye i området og at han også hadde forsøkt å bagatellisere inngrepet ved selv å vurdere om vernebestemmelsene er fornuftige eller ikke.

Av allmennpreventive grunner mente retten at det måtte reageres strengt ovenfor den tidligere ustraffede gårdbrukeren. Dommen var enstemmig.

Vern av Slevdalsvann på Lista ut på høring.

Slevdalsvannet er et unikt område med klart internasjonale verneverdier. Det representerer en naturtype som er svært sjelden i nasjonal målestokk. Her finnes truede og sårbare fuglearter som myrrikse og vannrikse. Sivhauk og skjeggmeis hekker også i området. Den store takrørskogen har en hekkebestand på ca 250 par med sivsanger. Rørsanger og gresshoppesanger er også vanlige hekkefugler i tillegg til en lang rekke andre arter. Slevdalsvann er en meget viktig trekklokalitet for en lang rekke våtmarksarter: sangsvane, ender og vadere. Særlig tallrike er kjerrsangere av flere arter, bl.a. forekommer vannsanger årvisst.

Slevdalsvannet var på 80-tallet med i våtmarksplanen for Vest-Agder, men ble tatt ut på grunn av Forsvarets interesser og planer på Lista flystasjon. Nå har Forsvaret lagt ned flystasjonen og hele området skal om ikke lenge avhendes til sivile interesser. Direktoratet for Naturforvaltning har derfor funnet fram verneforslaget igjen og ber Fylkesmannen om å sende forslaget ut på lokal høring. I forbindelse med byggingen av flyplassen i 1950 årene ble det foretatt en betydelig vannstandssenking og med gjentatte dreneringstiltak i senere år. Dette har etterhvert medført økt gjengroing av vannet og en sterk reduksjon i bestanden av flere arter ender, vadere og riksefugl.

Fylkesmannen ønsker å gjennomføre en viss restaurering av Slevdalsvannet, bl.a. kan en heving av vannstanden være aktuell. DN ber Fylkesmannen vurdere om høringen bør gjennomføres med tre mulige skjøtselsalternativer: "fortsatt suksessjons-alternativet", "bevaringsalternativet" og restaurerings-alternativet".

Det blir spennende å se hvilket alternativ som blir valgt - en restaurering av området virker klart forlokkende ... Så får en bare håpe at det ikke tar årevis å få saken igjennom, for - som det kjente ordtaket sier (lett omskrevet) - "mens takrørene gror, dør fuglene"...

Betinget fengsel for faunakriminalitet på Lista.

Fredede fugler som vandrefalk (for øvrig ringmerket i Sverige sommeren 1996), hønsehauk, fjellvåk, smålom, hvitkinngås, haukugle, nøttekråke, to flaggspett og sidensvans ble funnet i fryseboksen til en 26-åring fra Lista under en politirassia i august 1996. Nå er mannen idømt 45 dagers betinget fengsel og en bot på 3000 kroner for jakt og oppbevaring av disse fuglene. I tillegg må han betale 5000 kroner i saksomkostninger. Alle fuglene ble inndratt til fordel for Viltfondet.

26-åringen kom i retten med en rekke fantasifulle og sprikende bortforklaringer på hvordan fuglene var havnet i fryseboksen. De aller fleste påstandene ble tilbakevist av de funn taxidermist Odd Låtun ved Stavanger Museum kom fram til da han undersøkte fuglene - bl.a. var de fleste fuglene skutt med hagle. Herredsretten fant derfor tiltaltes forklaringer lite troverdige og fant det bevist at Lista-mannen selv hadde tilegnet seg alle fuglene, selv om det ikke ble bevist at han egenhendig hadde skutt alle. Denne tvilen kom derfor tiltalte til gode. Likevel

har han forbrutt seg mot Viltlovens bestemmelser ved å beholde alle fuglene. Mannen er også tidligere straffet for miljøkriminalitet. I 1990 ble han bøtelagt for ulovlig jakt. I 1994 ble han straffedømt for underslag/ulovlig oppbevaring av fredede fugler samt for ulovlig preparantvirksomhet. Retten så svært alvorlig på tiltaltes lovbrudd som omhandler faunakriminalitet for en periode på seks år! Den lange tiden det har tatt før saken kom opp i retten kom imidlertid tiltalte til gode og fengselsstraffen ble derfor gjort betinget.

Herredsrettens konkluderte med at: "allmennpreventive hensyn tilsier en streng reaksjon ved faunakriminalitet". Og så får en håpe at vedkommende - og likesinnede - omsider har lært....

Høyspentlinjen som krysser våtmarksområdet Vågsvollvåien -Lista fyr legges i kabel !

Arbeidet med jordkabling av 22 kV høyspentlinja som gjennom mange år har krevd et stort antall fugleliv - hovedsakelig ved kollisjoner - er godt i gang. Samtidig blir også telefon- og gatelyslinjene gjennom området lagt i jorden sammen med vann- og kloakkledninger til Lista fyr-området. I løpet av mai måned vil dette fine våtmarksområdet få tilbake mye av sin naturlige landskapsmessige karakter - uten tre skjemmende og kollisjonsfarlige linjer midt gjennom området. Et lite spørsmål stiller vi likevel til behovet for gatelys langs veien ut til Lista fyr, i disse energifattige tider ...

Alt i alt en stor takk til Vest-Agder Energiverk, Farsund kommune, Telenor og Miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen i Vest-Agder som alle har bidratt til å få denne lenge etterlengtede saken i havn.

Styret i NOF Vest-Agder 1997:

Leder: *Runar Jåbekk*, Jåbekk
4500 Mandal. Tlf: 38 26 10 53

Sekretær: *Finn Jørgensen*, Oksevollen 19
4500 Mandal. Tlf: 38 26 06 04

Kasserer: *Truls Andersen*
Evd.Giregs Allè 12, 0479 Oslo
Tlf: 22 15 05 19

Styremedlemmer:

Øyvind Fjeldsgård
Svalåsveien 95, 4645 Nodeland
Tlf: 38 18 20 28
Gunnar Gundersen, Sånum
4850 Mandal. Tlf: 38 26 54 95
Kåre Olsen, Brekne
4563 Borhaug. Tlf: 38 39 72 05

Varamedlemmer:

Birger Westergren, *Ole Aa*
Brattfjord og *Kjell Grimsby*

Viktige komiteer:

Lokal rapport og sjeldenhetskomité (LRSK):

v/Tellef Barøy Vestøl, Brekne,
4563 Borhaug. Tlf: 38 39 21 09

Vinteratlaskomiteen:

v/Svein Grimsby, Måltrostveien 12,
4450 Sira. Tlf: 38 37 52 75



Lista Fuglestasjon

Postboks 31, 4563 Borhaug

Tlf/fax: 38 39 75 88

Postgiro: 0826.06.73131

Bankgiro: 3070.10.26701

Leder: *Jan Erik Roer*, 4484 Øyestranda
Tlf: 38 35 09 08

Lista Fuglestasjon er en selvstendig stiftelse, men stasjonen har et utstrakt samarbeide med NOF-Vest Agder.

KONKURRANSEFUGLEN

Rett svar på forrige nummers konkurransefugl skal være nattravn. Bildet er tatt på Bjelland i Marnardal 29.06.86 av Runar Jåbekk. Kun to innsendere denne gang, men begge hadde til gjengjeld rett svar. Blant de to ble Leiv Henriksen fra Kristiansand trukket ut som vinner, og mottar premie i posten. Denne gangen gjelder det å navngi alle artene som er avbildet under. Svar må sendes redaksjonen innen 30. august.



Returadresse: NOF Vest-Agder, Postboks 475, 4501 Mandal

Innhold:

Side

Redaksjonelt, <i>Knut S Olsen</i>	3
Leder, <i>Runar Jåbekk</i>	4
Sjeldne fugler i Vest-Agder - NSKF-arter, <i>Tellef B Vestøl</i>	5
Gran Canarias hemmeligheter, <i>Roy E Wrånes</i>	11
De lærte seg å fly... - En reise til Pterosaurenes rike, <i>Roy E Wrånes</i>	18
Mandal ringmerkingsgruppe - 1997, <i>Runar Jåbekk</i>	23
Pigmentløs grønnfink, <i>Ole Aa Brauttfjord</i>	30
Vadertellinger på Lista høsten 1997, <i>Kåre Olsen</i>	32
Fargemerking av svartbak i Vest-Agder, <i>Runar Jåbekk</i>	34
Årsmeldinger og regnskap 1997.....	36
Nytt fra foreningsdriften.....	47
Siste nytt fra naturvernfronten, <i>Kåre Olsen</i>	49
Konkurransesuglen.....	51

Hegland Trykkeri a.s

Offset og Boktrykkeri - Bokbinderi

Postboks 24
4401 FLEKKEFJORD
Telefax: 38 32 34 07

Telefon:
38 32 33 55

NOF avdeling Vest-Agder
anbefaler:

Hegland Trykkeri a.s

i Flekkefjord som Trykkeri
for tidsskrifter, foldere og
annet materiell.

Redaksjonen av Piplerka.